

Tu'j Pabl kye Nimil aj Rom

Na'mxtaq tpon kanin Pabl q'olb'il te' tnam Rom, te' t-xi ttz'ib'i'n u'j lo kye nimil tojjo tnam anetzi'n.

Ajo u'j lu'n kye aj Rom jun chiky'b'ilx nimxix t-xilin ti'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il. Tojjo tnejil tnej u'j, nyolin Pabl ti'jjo Tb'anil Tqanil. Nyek'in qa tkyaqil xjal o kyij tjaq' tkawb'il il, ex il ti'j jun kolb'il kye (1:18–3:20). Tib'ajxi, nyolin ti'j jun najsb'il il tu'n Dios noq tu'n kynimb'ilxjal ti'j Jesucrist, a Tk'wal Dios. Toj capítulo 4, ntzaj tyek'in Pabl qa ajo tumil te najsb'il il ikyxjo tze'nku yek'b'il o b'ant tu'n Dios ti'j Abraham ojtxe. Ikytzi'n b'i'n qu'n, qa nti' najsb'il qil tu'n qb'inchb'in, qala' noq tu'n qnimb'il ti'j tb'inchb'in Crist, tej tkyim twutz cruz te qxel. Atzi'n ja'lin, ajo kolb'il ntzaj tq'o'n te nimil jun tzaljb'il ex q'uqb'il tk'u'j ti'jjo tkab' tchwinqil, qu'n tuk'a Crist ajo nimil o kyim toj il, exsin nya jun taq'n'il il ja'lin, qala' at jun tzaqpi'b' te, tu'n tajb'in te Dios tuk'a jun tanmin tz'aqle.

Tojjo u'j nyolin Pabl ti'jjo ojtxe kawb'il, a n-ajb'in tu'n ttzaj tyek'in qa aj ilxjal. Me ante t-xtab'il qMan Dios nimixitl tipin tib'aj il, ex ma chi klet-xjal tu'n, qa ma qe kyk'u'j ti'j. Ex ma tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan toj kyanmin noq tu'n ttzaj tq'o'n kyipin tu'n kyb'et tze'nku taj Dios.

Jun tq'olb'il Pabl kye nimil toj Rom

1 ¹ Ayi'n Pabl jun taq'n'il qAjaw Jesucristqi'n, ex txkonqi'n tu'n qMan Dios tu'n woka te tsanjil. Ax Dios o tz'el pa'n we'y, tu'n nyoli'n Tb'anil Tqanil kolb'il. ² A tqanil tzaj ttziyin qMan Dios kyu'n yolil Tyol ojtxe, ex kyij kytz'ib'in tojjo Tu'jil Tyol Dios, a xjanxix. ³ Atzi'n Tb'anil Tqaniljo nyolin ti'jjo Tk'wal Dios, a qAjaw Jesucrist, a at kab'e tten: Xjal ex Tk'wal Dios. Tnejil, xjal te' tze'nku qe', qu'n antza tzajnin tyajil ti'j jun xjal, a qtzan nmaq kawil David. ⁴ Ex tkab', Tk'wal Dios te', qu'n aku Xewb'aj Xjan kub' yek'inte tuk'a tkyaqil tipin, tej tjaw anq'in Jesús juntl majl tu'n kyxol kyimnin.

⁵ Ex noq tu'n t-xtalb'il qAjaw Jesucrist, ma tzaj q'o'n wokli'n te tsanjil, noq tu'n tkub' nimitjo tb'i toj tkyaqil tnam twutz tx'otx', ex tu'n kynimin kykyaqilxjal ti'j. ⁶ Tu'npetzi'n, ikyqex kyeji'y, o chi txokli'y tu'n qMan Dios, tu'n kyoka teku qAjaw Jesucrist.

⁷ Nxi ntz'ib'inji'y u'j lu'n kye'y, kykyaqila ayi'y nimil toj tnam Rom, aye

k'u'jlinqi'y tu'n qMan Dios, ex ma chi txoklajtza tu'n, tu'n kyoka tz'aqlexix toj kychwinqila. Noqxit ten t-xtalb'il ex tnuk'b'il qMan Dios junx tuk'a qAjaw Jesucrist kyib'aja toj tkyaqil.

Taj Pabl tu'n t-xi' b'etsilkye nimil toj Rom

⁸ Tnejil, nxi nq'o'n chjonte te qMan Dios kyi'ja kykyaqila, noq tu'n Jesucrist, qu'n nyolajtz ti'j kynimb'ila toj tkyaqil twutz tx'otx'. ⁹ Nchin ajb'i'n te Dios tuk'a tkyaqil wanmi'n, ex nchin q'umlaja ti'j Tb'anil Tqanil ti'jjo Tk'wal. Ax Dios ojtzqilte, qa kukx nchi tzaj nna'ji'y toj nna'j Diosa. ¹⁰ Ex nchin kub'sin nwtza te, qa iky tajb'iljo, noq tu'n ttzaj tq'o'n tumil tze'n tten, tu'n nxi'y b'etsil kye'y. ¹¹ Qu'n wajxixa tu'n nxi'y lol kye'y, ex tu'n kyxi nmoji'n toj kynimb'ila tuk'a wokli'n tu'n Xewb'aj Xjan, tu'n kywe'xixa wen toj kynimb'ila, ¹² ex tu'n qkujsin te qib' qxol toj qnimb'il qkyaqilx.

¹³ Atzin ja'lin erman, waja noq tu'n kyb'inti'y qa ila' maj o kub' nximi'n tu'n nxi'y lol kye'y,^a me nti'x jun tumil tze'n tten tu'n nxi'y. Qu'n ataq waji'y tu'n kynimin

^a 1:13 Kyb'i. 19:21.

kyxjalila wu'n, tze'nku toj junjuntl tnam. ¹⁴Qu'n at jun nk'asa twutz Dios kyij kykyaqil wiq xjal, tu'n nyoli'n Tb'anil Tqanil kye, exla qa aj u'jil ex qa mina, ex qa xtij mo qa mina. ¹⁵Tu'n'petzi'n, waja tu'n nxi'y q'malte Tb'anil Tqanil kolb'il kye'y, a ayi'y ite' toj tnam Rom.

Ajo tipin Tb'anil Tqanil kolb'il

¹⁶Nlay chin tx'ixwi'y til'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il, qu'n a lu'n tipin qMan Dios, tu'n kyklet tkyaqil xjal tu'n, qa ma chi nimin ti'j. Te tnejil kye Judi'y, me ex ikyxjo kye, a nya Judiyqe. ¹⁷Qu'n noq tu'n Tb'anil Tqanil ma qo ok tz'aqle twutz Dios, ex antza nyek'ine tze'n tu'n qklete toj qil noq tu'n qnimb'il, ex tze'n tu'n qb'ete toj tumil. Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios: Aye xjal, a tz'aqleqe toj kyanmin, at kychwinqil te jun majx.^b

Tkyaqilxjal twutz tx'otx' at til twutz Dios

¹⁸Qu'n b'i'n qu'n qa nimxix tq'oj Dios ktzajil kyij'jjo xjal, a nya ojtzi'n Dios kyu'n, ex b'inchil ilqe, qu'n noq tu'n'jo kyil, mi nkytziyin tu'n tel kyniky' te Tqanil twutzxix. ¹⁹Qu'n majqexpe kye' xjal lu'n b'in kyu'n ti'j Dios atxix ojtze, qu'n ax Dios o tzaj yek'inte te tkyaqil xjal. ²⁰Qu'n atzin nya q'anchar' ti'j Dios, n-el tniky'tzajilxjal toj kyanmin, noq tu'n tkyaqiljo tb'inchb'in Dios, atxix tej tb'antlinku tx'otx'. Qu'n antza n-elexix tniky'tzajil Dios, qa axix Diosjo, a kub' b'inchinte tkyaqil, ex nimxix tipin te jun majx. Ex noq tu'n'jo ojtzi'qib' lo, nti'xla kolb'il kyib'xjal aj il, aj kyxi' pa'il kyil twutz Dios. ²¹Exla qa ojtzi'ntaq Dios kyu'n ojtze, me nti'x o jaw kynimsin tb'i, ex mi xi kyq'o'n chjonte te. Qala' o chi naj te jun majx toj kynab'l noq kyu'n'jo kyxim, a nti' kyajb'in. Ex tu'n'jo lo, ajo kyanmin, a nti' tumil, b'e'x kyij ten toj qxopin. ²²Ex ok kyq'o'n kyib' te xtij, ex nti' tumil toj kywutz; qala' ma tz'el naj kynab'l te jun majx. ²³Qu'n el

kyi'jlin tqoptz'ajiyil qMan Dios, a Dios te jun majx, noq tu'n kyk'ulin kywutzjo twutzb'iyil ichin, a kb'ajil, ex kywutzjo kyilb'iyil pich' ex kan ex tkyaqil wiq txuk. Tkyaqiljo lo i ok kyq'o'n te t-xel Dios toj kyk'ulb'il. ²⁴Tu'n ikyjo, ax Dios kyij tzaqpinkyte tu'n kyb'inchinte tkyaqiljo a npon kyk'u'j ti'j. Ex el naj kytx'ixew tu'n kyb'inchin tkyaqil wiq aj pajil jun tuk'a juntl. ²⁵Kub' kyb'inchin ikyjo, qu'n mix kub'e kynimin Tb'anil Tqanil Dios, qala' xi kyq'o'n kyib' tu'n kysb'et, ex tu'n kyk'ulin kywutzjo tch'iyb'in Dios, ex nya twutzjo Dios, a kub' b'inchinte tkyaqil, ax qMan Dios nimxix toklin ja'l'in ex te jun majx. Ikyxitjo.

²⁶Tu'n'petzi'n, ax Dios ma kyij tzaqpinkyte tojjo kyachb'il te tx'ixwejlil. Majqexpe' qya kyij kytzaqi'n kymujb'il kyib' tuk'a kychmil, noq tu'n kykub' kxe tuk'a juntl qya nyakuj ichinqe, tu'n kyb'inchin tkyaqil wiq ky'a'jin. ²⁷Ex ikyxex ichin, kyij kytzaqi'n kymujb'il kyib' tuk'a kyxu'jil, tu'n tpon kyk'u'j ti'j juntl ichin, ex kub' kxe ichin tuk'a ichin, noq tu'n kyb'inchin tkyaqil wiq ky'a'jin te tx'ixwejlil. Ax Dios tzaj q'o'nte jun tkawb'il kuj ti'j kyxmilil, noq tu'n ttz'e'y kywutz, ti'jjo kyb'inchb'in ikyjo, a manyor tz'ixlix. ²⁸Ex noq tu'n kykye' tu'n tel kyniky' te Dios, ax Dios xkyij tzaqpinkyte, tu'n kyxi' tojjo kynab'l te najin, a tu'n tjapin b'aj kyu'n a nya wen tu'n tkub' kyb'inchin. ²⁹Ex ma noj kyanmin tuk'a tkyaqil wiq il, ex jni' aj pajil, ex tzeqb'il. Npon kyk'u'j ti'j nimku, ex jni' nya wen. Nlo'chj kyk'u'j ti'j juntl, ex b'yol xjalqe, ex yasilqe, ex sb'ulqe, ex nxi kyq'o'n kyib' toj achb'il, ex iqil yolqe. ³⁰Nchi yolin nya b'a'n ti'j juntl, ex n-el kyiky'in Dios, ex mib'in chi b'in, ex la'jilqe, ex nja kynimsin kyib', ex nkub' kyximi'n tkyaqil nya wen, ex mib'in chi nimin te kytata. ³¹Ex manyor pi'sqe, ex mi njapin jun kyyol kyu'n, ex nya sol'jqe, ex mib'in chi najsin kyil kyxolx, ex nti' tq'aq'b'il kyk'u'j. ³²Ayetz'i'n xjal

^b 1:17 Hab. 2:4.

b'inchil tkyaqiljo ikyjo, b'i'ntl kyu'n, qa a Dios o q'mante, qa il ti'lj tu'n kykyim te jun majx. Me mix tu'n xj ipb'ilxix ite'ke tu'n tb'ant tkyaqil il kyu'n, ex tzunx nchi tzalaj ti'lj jun kyuk'a, qa ma kub' tb'inchin ikyjo, ex qa ma kub' tz'aq toj il.

A tkawb'il Dios kujxix wen

2 ¹Tu'npetzi'n, nti'x jun kolb'il te'y, qa nyolb'i'n ti'lj jun b'inchil il, ex qa ikyxil tejjy nb'ant tu'n. ^cQu'n tib'ajxa k'wele tz'aqjo tyola. ²Qu'n b'in qu'n, qa a Dios kkawil kyib'ajjo jni' b'inchil il. ³¿Ma oktzin ktzaqpajila toj twutza te najin, a tzul tu'n Dios, a ay nyolb'in kyil'jjo nchi b'inchin il? Qu'n tu'n ikyjo, axl nb'antjo tu'n. ⁴Qu'n kxel nq'ma'n qa nimxix twenil Dios ti'ja. Ex nimx n-iky'x tu'n Dios noq tu'n tb'inchb'i'n, ex n-ayo'n Dios ti'ja, tu'n tajtz ti'lj tanmi'n. Exsin ante nti'x nximi'n ti'lj tu'n tnimin ti'lj Dios. Ex noq tu'n tb'inchb'i'n nya b'a'n, n-ele tiky'i'n Dios. Qu'n tuk'a tkyaqil twenil Dios, taj tu'n tajtz ti'lj tanmi'n, ex tu'n tnimi'n ti'lj. ⁵Ex noq tu'n tch'u'xil tanmi'n, ma txi tkujsin tib'a. Me tu'n ikyjo, njax ttlinji'y tila tib'ajxa. Oktzin ktlab'ila, aj tul tq'iljiljo tkawb'il Dios kujxix wen, ex aj tjapin kanin tq'iljil, ja' tu'n toki'y toj pa'b'in twutz Dios toj tumilxix. ⁶Qu'n tojjo q'ij anetzi'n, kxel tq'o'n Dios chojb'il teyile junjun, tze'nkuxjo ntqanin tb'inchb'in. ^d⁷Kxel tq'o'n jun chwinqil te jun majx toj kya'l, exsin jun kyoklin tb'anilxix ti'ljjo tqoptz'ajiyil qMan Dios, aye nchi jyon ti'lj, ex tok tilil kyu'n, tu'n kyb'inchin te' b'a'n tzalu'n twutz tx'otx'. ⁸Me metzi'n kyil'jjo xjal nchi nimsin kyib', ex kyky'e' tu'n tkub' kynimin yol, a twutzxix; qala' o'kx kyajjo tu'n kyxi lipe ti'lj tkyaqil il, ktzajil tq'oj Dios kyib'aj, a kujxix wen. ⁹Ktzajil tq'o'n Dios nimx yajb'il ex b'is kyib'ajjo a nchi b'inchin il; tnejilxix kye Judiy, ex ikyxjo kye nya Judiyqe. ¹⁰Me meqetzin kye' xjal, a nchi b'inchin b'a'n, kchi jawil nimsin tu'n Dios, ex ktzajil q'o'n kyoklin ex jun nuk'b'il toj kya'l te

jun majx; tnejilxix kye Judiy, ex ikyxjo kye nya Judiyqe.

¹¹Ikytzi'n, nti' n-ok tka'yin Dios kyxe'chilxjal, qu'n tkyaqilxjal junx toklin twutz. ^e¹²Tu'npetzi'n, kykyaqilxjo nchi b'inchin il, aye nya Judiyqe, a mi b'i'n tkawb'il Moisés kyu'n, ok kchi kyimil tu'n xj kypaj. Ex ayetzin kye Judiy, a nchi b'inchin il ti'ljlb'inxi' tkawb'il Moisés, ex ok kchi kyimil tu'n xjjo kawb'il.

¹³Qo ximin ch'in ti'lj tkyaqiljo kawb'il. Qu'n nya noq o'kx tu'n tok qb'i'n, qala' il ti'lj tu'n tjapin b'aj qu'n; ex tu'n ikyjo, ma qo el wen. ¹⁴⁻¹⁵Ex ikyxjo tuk'a tkawb'il qMan Dios. Qu'n aye xjal nya Judiyqe, a nti' b'i'n tkawb'il Moisés kyu'n; i'chaqxla nya b'i'ntz kyu'n, me atku maj nkub' kyb'inchin wen, tze'nkuxjo ntq'ma'n kawb'il, ex at maj qa mina. Qu'n ax kynab'l nq'mante alkye wen tu'n kyb'inchinte, ex alkye nya wen. Atzintzjo lu'n nyek'inte qa at jun kawb'il kyuk'a toj kyanmin. ¹⁶Tu'n ikyjo, tkyaqil kyb'inchb'in xjal toj ewajil, ok k-kye' il noq tu'n Jesucrist, toj tq'iljil aj tkawin Dios, a tze'nkuxjo Tb'anil Tqanil kolb'il, a ma txi nq'ma'n kye'y.

T-xnaq'tzb'il Pabl kyil'j xjal Judiy exsi'n qechil, a twutzxix

¹⁷Me atzin te, a ntq'ma'n qa Judiy xjala, ex qa q'uqle tk'u'ja ti'lj tkawb'il Moisés, ex njaw tnimsin tib'a noq ti'ljjo tb'i Dios, ¹⁸ex qa ojtzi'q'n tajb'il tu'n, exsi'n tkawb'il, a ntzaj xnaq'tzintiy, ex q'uqle tk'u'ja ti'lj, qa kukx nkub' tb'inchinji'y wen. ¹⁹Ex ikyxjo q'uqle tk'u'ja ti'lj, qa ma tz'oka nejinel kye mi n-el kyniky' te Dios, tze'nku jun tzaj kye' nchi b'et toj qniky'in. ²⁰Nkub' t-ximi'n qa ma tz'oka te xnaq'tzil kye' mi ojtzi'q'n Dios kyu'n, ex kye' k'wal, a mi nkyb'i'n. Tkyaqiljo lo q'uqle tk'u'ja ti'lj, qu'n q'uqle tk'u'ja qa tojjo ojtze kawb'il antza ta'ye ttxuyiljo tkyaqil ojtzi'q'ib'l, a twutzxix. ²¹Me atzin te, a nxnaq'tzi'n kye txqantl, ¿Tiqu'n mi nkub' t-xnaq'tzi'n tib'a nej?

^c 2:1 Mt. 7:1; Lc. 6:37. ^d 2:6 Sal. 62:12. ^e 2:11 Deu. 10:17.

Ex atzin te, a nyoli'n qa nya wen tu'n qelq'in, ¿Tiqu'n akul te n-elq'in? ²²Ex ay, a nq'ma'nte qa nya wen tu'n qky'a'jin, ¿Tiqu'n akul te nkub' b'inchinte nej? Ex ay, a nq'ma'nte qa nya wen tu'n qk'ulin kywutzjo twutzb'iyil juntl dios, ¿Me akupe te ma tz'okx elq'il toj tja kydiosxjal? ²³Me noq njaw tnimsin tb'iy tib'ajjo ojtxe kawb'il, ex n-el ti'jli'n Dios, noq tu'n mi nkub' b'linchi'n a tze'nkuxjo ntq'ma'n ojtxe kawb'il. ²⁴B'isb'ajilxla ayi'y Judiyqiy. Noq tu'n kyxmiletz'ila ikyjo, kyij tz'ib'it toj Tu'jil Tyol Dios, qa noq tu'n kypaja nchi yolín aye nya Judiy, qa nti' tajb'in Dios.^f

²⁵Twutzx te' qa alkye taj tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il tu'n, at tajb'in te te, tu'n tel qitit techil ti'j tchib'jil, tze'nku kub' tz'ib'it toj Tu'jil Tyol Dios. Me qa mix japin tu'n, exla qa tok techil, ikyx tz'ele' tze'nku nti' techil tok twutz qMan Dios. ²⁶Ex qa ma japin kawb'il kyu'n xjal nya Judiyqe, aye nya qitin kyechil, ikyx tz'ele' tze'nqeku qitin kyechil twutz Dios. ²⁷Ex a xjal nya qitin techil ti'j tchib'jil, me qa ma japin tkyaqil Tyol Dios tu'n, kjawil we' toj tq'ijil kawb'il twutz Dios, tu'n tkub' tz'aqa tu'n toj tila, a mi njapin tajb'il qMan tu'n, exla qa b'i'n ojtxe kawb'il tu'n, ex qitin techila. ²⁸Qu'n nyaqeku kye Ttanim Diosjo, a Judiy, a at kyechil ti'jtzaqtz kychib'jil, qu'n nya te qechiljo twutzxix, a n-ok ti'jtzaqtz qchib'jil. ²⁹Qala' atzin te xjaljo, a twutzxix Ttanim Dios, a Judiyxix, a tok techil tojxi tanmin, ex atzin te qechiljo twutzxix, a tok tojxi qanmin,^g a mi q'ancha'l, nya noq jun nuk'b'il tz'ib'in kyu'nxjal, qala' tu'n Xewb'aj Xjan. Qatzin qa ikyjo, nya kywutzxjal qo elil wen, noq tu'n jun ti' toj qxmili; qala' twutz Dios, a ojtzqilte qanmin.

3 ¹Atzin ja'lin, qa ikyjo, ¿Ti'xixsin tajb'intzjo tu'n qok te Judiy, ex ti'xixsin ktzajil tq'o'n a tu'n tok qechil? ²iMa nintzx tumil! Tnejilxix, ma txi tq'o'n te Dios Tyol kye Judiy. ³¿Ti'n kb'ajiltz qa atku junjun mi we' toj

tnimb'il? ¿Ma tu'ntzintzjo ikyjo, okla kyjel tzaqpi'n te Dios twenil kyuk'a, noq tu'n tmeltz'in te Dios tib', ex tu'n mi japin b'aje Tyol? ⁴iMina! Qu'n i'chaqx tkyaqilx te xjaltz niky'il yol, me mete Dios kukx njapin b'ajx te' tu'n, tkyaqiljo nkub' tq'ma'n, tze'nkuxjo ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Ok k-okila tz'aqlexix noq tu'n Tyola, ex k'wel kyil'j xjal tu'n, aj qa ma tz'oka toj xjelb'il kyu'nch.^h

⁵Me b'alaqa at jun kyxola aku b'ant tu'n t-xi tq'ma'n jun t-xim kyjalu'n te kolb'il tib' twutz til: Qa noq tu'njo qil, chila', nyek'ine qa ate qMan Dios wenzix, tu'n otaq kub' tnajsin qil. Qatzin qa ikyjo, at tajb'in qil te Dios tu'n tnimsit tb'i, noq tu'n otaq kub' najsit. Qatzin qa ikyjo, ¿Tiqu'ntz nkawin Diostz qil', qa at tajb'in qil te? ⁶Me mina, qu'n tkyaqiljo lo noq jun kyximxjal, ex nti' tumil. Qu'n noqpetzin nya tz'aqlexix te Diostz, ¿Tze'ntzintla ttentz, tu'n tkawin kyib'aj kykyaqil? ⁷Me lu jun yek'b'il lo: Qa noq njaw b'antjo jun yol wu'n, ex qa ajo il lo nyek'inte qa nimx tqoptz'ajjiyl Dios, noq tu'n tnajsit wila, ¿Tiqu'nil kchin k'wel tkawin Diostza tze'nkuxjo jun aj il? ¿Nya'pela a taq'in Diosjo tu'n tnajsit qilch? ⁸iNti'xla tumil ikyjo! Qu'n qa ikyjo, ¿Titzin qu'ntz mi nqo b'inchintz nya b'a'n, noq tu'n tkub' tnajsin Dios qil, ex noq tu'njo lo, tu'n tyek'in twenil qMan? Qu'n apetzinky xjaljo nkyximin te kolb'il kyib' twutz kyil. Qu'n at junjun nstz'imín yol qil'ja qa iky qxnaq'tzb'ilji'y. Me ayetzin xjal lu'n, noqit aku tzaj tkawb'il Dios kyib'aj kujxix wen.

Qkyaqil aj ilqo twutz Dios

⁹Atzin ja'lin, ¿Ma awotzinqe, a Judiyqo, nimxixtl qoklin tze'nku txqantl? Mina. Qu'n ma b'aj qyek'in tojjo xnaq'tzb'il lo, qa kykyaqilxjal aj ilqe, exla qa Judiy ex qa nya Judiyqe. ¹⁰Qu'n ikytzin ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios:

Mix a'l jun xjal tz'aqle twutz Dios, me tuk'axpetla jun.

^f2:24 Is. 52:5. ^g2:29 Ayejo yol, tu'n qitit techil ti'j tchib'jil, *circuncisión* n-ele toj kastiy. Deu. 10:16; Jer. 4:4; Gal. 6:14-15; Fil. 3:3; Col. 2:11-13. ^h3:4 Sal. 51:4.

- ¹¹ Ex mix a'l jun n-el tniky' te Dios,
ex mix a'l jun n'jyon til'j.
- ¹² Qala' kykyaqil b'ajel txalpaj,
ex kykyaqilx ma che'x toj najin.
Ex mix a'l'x jun nkub' tb'inchin b'a'n,
me tuk'axpetla jun.ⁱ
- ¹³ Ex tkyaqilxjo n-et'z toj kytzi,
ikytzi'n tze'nku ttzuwil jun
kyimnin tokx toj jul.^j
Ex manyor sb'ulqe tuk'a kyyol.
Nchi ky'ixb'e xjal tu'n kyyol,
tze'nku ttx'a'b'l kan,^k
- ¹⁴ qu'n noq nchi qanb'in ex nchi yasin
kyi'jxjal.^l
- ¹⁵ Ex jun paqx njaw kyiky'in tu'n
kyb'ujin.
- ¹⁶ Ja'chax nchi b'etitz, noqx nchi xitin,
ex nkyij kyq'o'n b'is.
- ¹⁷ Ex nti'x ch'in kymujb'il kyib' kyuk'a
kyuk'a.^m
- ¹⁸ Ex nti'x ch'in tchewil Dios kyij.ⁿ
- ¹⁹ Atzin ja'lin, ojtzi'q'u'n qu'n, qa
tkyaqiljo yol tzalu'n nyolin qil', a awo
Judiyqo, qu'n ayetzin yol tzajninqe tojjo
qu'j, a Tu'jil Tyol Dios. Tu'n ikyjo, nti'
jun qkolb'il qib' twutz Dios, qu'n qkyaqil
nqo b'inchin il, ikytzi'n tze'nku ma qb'i.
Ex nya noq o'kqox, qala' tkyaqilxjal
twutz tx'otx' at kyil, ex nti' jun tumil te
kykolb'il kyib' twutz Dios. ²⁰Tu'n ikyjo,
mix a'l'x junxjal aku k'met tu'n Dios noq
tu'njo kyb'inchb'in, a tze'nku ntq'ma'n
toj ojtxe kawb'il.^o Qala' noq a ojtxe
kawb'il nyek'inte, tu'n tel qniky' te qa aj
ilqo twutz Dios.^p

**Ma qo ok tz'aqle twutz
Dios, noq tu'n qnimb'il**

²¹ Me atzin ja'lin, ma tz'el qniky' til'j
qa ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios,
me nya tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il
qu'n, qu'n nti'x tumil tu'n tjapin qu'n;
qala' noq tu'n qnimb'il, qu'n ikytzin xi
kyxnaq'tzin jni' yolil Tyol Dios ojtxe, ex
ikyxjo kyij tz'ib'it toj tkyaqil Tu'jil Tyol
Dios. ²²Ma qo ok tz'aqle qkyaqilx, a
awo o qo nimin til'j Jesucrist,^q exla qa aj
Judiy ex qa mina; qu'n twutz Dios jun

elningo qkyaqilx.^r ²³Qu'n qkyaqilx o qo
b'inchin il, ex toj qanmin najchaq oto'
tk'atz tqoptz'ajiyil qMan Dios. ²⁴Tu'n
ikyjo, nti'taq tumil tu'n tchjet qil qu'nx,
qu'n qky'e'taq til'j. Me ante Dios, noq
tu'n t-x'talb'il, ma qo ok te tz'aqle twutz,
qu'n ma qo kotpit toj qil tu'n Crist, a
Jesús. ²⁵Ma tz'ajb'in tchky'el Jesucrist
tu'n qMan Dios te chojb'il qil, tej tkyim
twutz cruz te qxel, aj qa ma qo nimin til'j.
Ma b'antjo lu'n noqtzin tu'n tyek'in qa
ate Dios tz'aqlexix. ¿Me ti'n xb'aj kyuk'a
xjal ojtxe, tej na'mtaq tkyim Jesús? Ma
tziky'x tna'ljtz il tu'n Dios, a ataq b'ant
kyu'nxjal ojtxe, aye a xi kynimin qa
iltaq til'j tu'n tul Kolil. ²⁶B'ajjo lu'n noq
tu'n tyek'it ja'lin, qa tz'aqlexix qMan
Dios, ex qa kukx tz'aqle, ex ma qo ok
tq'o'n te tz'aqle twutz, noq tu'n qnimb'il
til'j Jesús.

²⁷¿Ma oktzin kjawil qnimsin qib' til'jjo
kolb'ilqe? Mina. Qu'n atzin kolb'il nya
qu'nx, ex nya tu'n tjapin b'ajjo a ntq'ma'n
ojtxe kawb'il qu'n, qala' noq tu'n qnimb'il.
²⁸Tu'ntzi'n ikyjo, b'i'n qu'n ja'lin, qa ma
qo ok tz'aqle twutz qMan Dios noq tu'n
qnimb'il, ex nya tu'n qb'inchb'in b'a'n.
²⁹Qu'n ex b'i'nxix qu'n qa a qMan Dios
te tkyaqil xjal, ex nya noq o'kx kye aj
Judiy. ³⁰Qu'n o'kx junch'in Dios at, ex
ma qo ok tz'aqle twutz, noq tu'n qnimb'il
teyile junjun, i'chaqxla Judiy mo minaj.
³¹Ikytzi'n, ma qo klet noq tu'n qnimb'il,
ex nya tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il
qu'n. ¿Ma tzuntzin ntq'ma'n tu'njo lo qa
nti' tajb'in ojtxe kawb'il? ¡Mina! Qu'n at
tajib'in toj qchwinqil ja'lin.

Ma qo klet noq tu'n qnimb'il

4 ¹Atzin ja'lin, qo ximin ch'in til'j
Abraham, a ojtxe qxe'chil. ¿Ti'tzin
xyek'e Dios til'j tb'inchb'in Abraham
tu'n tklet? ²Qu'n noqit tu'n tb'inchb'in
Abraham s-oke tz'aqle twutz Dios, atitla
tumil tu'n tnimsin tib', qu'n tu'nxitla
tib'tz xtkanb'e kolb'il. Me twutz Dios
nti'x tumiljo ikyjo. ³Qu'n ntq'ma'n toj
Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n:

ⁱ 3:12 Sal. 14:1-3; 53:1-3. ^j 3:13 Sal. 5:9. ^k 3:13 Sal. 140:3. ^l 3:14 Sal. 10:7. ^m 3:17 Is. 59:7-8. ⁿ 3:18 Sal. 36:1. ^o 3:20 Sal. 143:2. ^p 3:20 Gal. 2:16. ^q 3:22 Gal. 2:16. ^r 3:22 Col. 3:11.

Ma niminte Abraham ti'j Dios.

Ex noq tu'n ikyjo, ma tz'ok q'o'n
tz'aqle tu'n Dios.⁵

⁴Atzin ja'lin, qa at jun aq'nil ma b'ant jun taq'in, il ti'j tu'n t-xi' twi' tk'u'j, qu'n at toklin ti'j, ex nya noq jun oyaj tu'n t-xi' te, noq tu'n t-xtalb'il tajaw aq'untl. ⁵Me metzin qe ti'l'jjo kolb'il, nti' tu'n qaq'nin ti'j. Qala' noq tu'n qnimb'il ti'j qMan Dios, a nchi klet aj il tu'n, ma qo ok tq'o'n te tz'aqle twutz, ex ma qo klet tu'n. ⁶Ax tq'ma qtzan Davidjo toj Tu'jil Tyol Dios ti'j xjal, a at tky'iwb'il Dios tib'aj, a ma tz'ok te tz'aqle twutz, noq tu'n t-xtalb'il qMan, ex nya tu'n tb'inchb'in. ⁷Chi' kyjalu'n:

Ky'iwlinqexix kye' xjal, aye' ma kub'
tnajsin Dios kyil,
ex mi n-ok tq'o'nl twutz ti'j
kyb'inchb'in.

⁸Ky'iwlinqexix kye' xjal, aye' mina
ntzaj na'ntl kyil tu'n qAjaw.^t

⁹Ma qo yolin ti'j, qa a Dios ok q'o'nte Abraham te tz'aqle twutz, noq tu'n tnimb'il. A ky'iwb'il lo ¿Ma noqpela kyeku xjal aj Judiy, a aye tok kyechil ti'j kychib'jil, mo qa ikyxjo kye' aye nti' kyechil tok? ¹⁰Kyaka'yinktzi'n Abraham. ¿Ma tzmáxipela s-ok q'o'n Abrahamjo te tz'aqle twutz Dios, tej tok techil, mo qa te na'mtaq tok? Kxel nq'ma'n qa te na'mtaq tok techil, ok q'o'n te tz'aqle tu'n Dios. ¹¹Tb'ajlinxi' ikyjo, ok q'o'n techil, noq te jun yek'b'il, ex jun kujsb'ilte qa otaq tz'ok tz'aqle twutz qMan noq tu'n tnimb'il, a attaq, te' na'mxtaq tok techil.^u Tu'ntzin ikyjo, ate Abraham tok te nim toklin kyxol nimil, aye' nti' kyechil tok, qu'n tu'n na'mtaq tok techil Abraham, tej tnimin. Ax Dios ma tz'ok q'o'nkye tz'aqle twutz, noq tu'n kynimb'il. ¹²Ex ax Abraham tok te nim toklin kyxol kykyaqiljo xjal, aye' tok kyechil ti'j kychib'jil, ex lipcheqek ti'l'jjo tnimb'il Abraham, a attaq, tej na'mxtaq tok techil.

A tziyin tu'n Dios njapin noq tu'n qnimb'il

¹³Qu'n b'antnintaq ti'j tu'n Dios te Abraham ex kye jni' tyajil, qa tu'ntaq t-xi q'o'n jni' twutz tx'otx' kye, tu'n kyetzinte te jun majx;^v me nya tu'n tjapin b'ajjo ojtxe kawb'il kyu'n, qala' ikytzin noq tu'n kynimb'il ti'j Dios. Tu'ntzi'n, ok tq'o'n Dios te tz'aqle twutz. ¹⁴Qu'n noqit tzmáxi at qoklin ti'l'jjo etzb'il, aj tjapin b'ajjo ojtxe kawb'il qu'n, nti'tla tajb'intzjo qnimb'il, exsintla nti' tajb'intzjo a tziyin tu'n Dios qe, qu'n ikytzintla qu'nx qib'tz aku qo klet, ex nya tu'n qMan.^w ¹⁵Noqit nti' kawb'il, mitla nkawin Dios qib'aj. Me at te kawb'il tzajnin tu'n Dios, me nlay qo klet, noq tu'n tjapin b'ajjo kawb'il qu'n, qu'n a ojtxe kawb'il o'kx nkawin qib'aj tu'n tpajjo qil. ¹⁶Ex noq tu'n t-xtalb'il Dios, tzaj ttziyin jun kolb'ilqe noq tu'n qnimb'il, ex ma tzaj tq'o'n te jun majx kye tyajil Abraham. Qu'n a tziyin tu'n Dios nya noq kye xjal Judiy, qala' ex ikyxjo a awo, qa ma qo nimin tze'nku te Abraham, exla qa Judiyqo mo minaj. Tu'n'petzi'n, ma tz'ok Abraham manb'aj te tkyaqiljo nimil, ja'chaqx tzajninqetz,^x ¹⁷ikyxjo tze'nku tq'ma Dios te Abraham toj Tu'jil Tyol kyjalu'n: K-okil nq'o'n te manb'aj te ila' ch'uq xjalch.^y

Qu'n ate Dios nq'onte kychwinqiljo kyimnin toj kyanmin, ex a k'wel b'inchin te', a jni' na'm tb'ant.

¹⁸Tej nti'taq tumil tu'n Abraham tu'n tizt'je jun tk'wal, me xi tnimin a otaq tzaj tq'ma'n Dios te, qa iltaq ti'j tu'n tul jun tk'wal, ex ul itz'je jun tk'wal. Ikytzin oke te manb'aj te nimku ch'uq xjal, a tze'nkuxjo otaq tzaj tq'ma'n Dios toj Tu'jil Tyol:

Nimxix tyajila ktzajil nq'o'n, chi
Diosjo te Abraham.^z

¹⁹Tu'n ikyjo, mix kub'e numje Abraham toj tnimb'il, exla qa otaq tijin. Nti'taq jun tk'wal otaq tzul tuk'a t-xu'jil, ex ch'ixtaq tjapin te jwe' k'al^a ab'q'e. Ex

⁵4:3 Gen. 15:6; Gal. 3:6. ^t4:8 Sal. 32:1-2. ^u4:11 Gen. 17:10. ^v4:13 Gal. 3:29. ^w4:14 Gal. 3:18.
^x4:16 Gal. 3:7. ^y4:17 Gen. 17:5. ^z4:18 Gen. 15:5. ^a4:19 Jwe' k'al, 100 n-ele.

ikyxjo te Sara, a t-xu'jil, ex mib'in tz'alín, ex manyor b'i'ix.^b ²⁰Me mix ja ka'min tk'u'j, ex mix ele ti'ljin a otaq tq'ma Dios te. Qala' noq kyja' tkujsin tnimb'il, ex qexix tk'u'j ti'j, ex jaw tnimsin tb'i Dios, ²¹qu'n elnintaql tniky' te, qa at tipin Dios tu'n tjapin b'aj Tyol, a tq'ma. ²²Tu'ntzintzjo, noq tu'n tnimb'il, ok q'o'n te tz'aqle twutz Dios.

²³Kub' tz'ib'in toj Tu'lil Tyol Dios, qa ma tz'ok q'o'n Abraham tz'aqle twutz Dios. Me nya noq ti'j Abraham xyoline', ²⁴qala' ikyxjo te qe, qa ma qo nimin ti'jjo Dios, a jaw anq'sinte juntl majl qAjaw Jesús kyxol kyimnin. ²⁵A xi tq'o'n tib' tu'n tkyim, noq tu'n tpaj qil, ex jaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, noq tu'n qok tz'aqle twutz Dios.

Qmujb'il qib' tuk'a qMan Dios

5 ¹Ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios noq tu'n qnimb'il. Tu'ntzi'n ikyjo, at qmujb'il qib' tuk'a, noq tu'n qAjaw Jesucrist. ²Qu'n noq tu'n qnimb'il ti'j Jesús, ma tzaj tq'o'n Dios t-xtalb'il qe, a tu'n wa'lqoxix toj qnimb'il. Ex nqo tzalaj tu'n q'uqle qk'u'j ti'j, tu'n at qoklin tu'n qpon kanin toj kya'j, ja' ta' tqoptz'ajiyil qMan Dios. ³Ex nya noq o'kxjo lo; ex ikyxjo, nqo tzalaj toj tkyaqiljo n-iky'x qu'n, qu'n b'i'n qu'n, aj qa ma tziky'x qu'n tuk'a tkyaqil qanmin, nten tumil tze'n tten tu'n qayon ti'j tkyaqiljo tajb'il Dios. ⁴Ex tu'n oyb'il lu'n, nqo el wen twutz Dios. Ex tu'njo qwenil, at jun q'uqb'il qk'u'j. ⁵Ex nlay qo numj tu'njo q'uqb'il qk'u'j lo, qu'n ate Dios ma nojsin te qanmin tuk'a tq'aq'b'il tk'u'j, noq tu'n Xewb'aj Xjan, a tzaj tq'o'n qe.

⁶Nti'xtaq tumil tze'n tten tu'n qklet qu'nx qib'. Tu'npetzi'n, ate Crist b'e'x kyim te qxel tojxix tq'ljil, noq tu'n qpaj. ⁷Qu'n nyaxix noq tu'n t-xi tq'o'n jun xjal tib' tu'n tkyim te t-xel juntl, exla qa tu'n tpaj jun xjal tz'aqle. Qatzila qa at juntz aku txi tq'o'n tib' te t-xel jun xjal, a nimxix t-xilin wen. ⁸Me metzin te Dios tzaj tyek'in tq'aq'b'il tk'u'j qe: Qu'n tej

na'mxtaq qninin, ex oto'xtaq toj il, b'e'x kyim Crist te qxel.

⁹Atzin ja'llin, ma qo ok tz'aqle twutz qMan Dios, noq tu'n tchky'el Jesús, a el chitj twutz cruz, tej tkyim. Tu'npetzi'n, ok qo tzaqpetil tjaq'jo tq'oj Dios, a tzul kanin. ¹⁰Ajq'ojqotaq tuk'a, me ma qo ok tmujb'in Dios junx tuk'a, noq tu'n tkyimlin Tk'wal te qxel. Me nimxixtl tq'aq'b'il tk'u'j qil' ja'llin, qu'n ma qo ok te tk'wal tu'n qmujb'il qib' tuk'a. Ex tu'njo tq'aq'b'il tk'u'j, ok qo kletil tu'n te jun majx. ¹¹Ex nya o'kxjo lo; qala' nqo tzalaj ti'j qMan Dios noq tu'n qAjaw Jesucrist, qu'n noq tu'n, at qmujb'il qib' ja'llin tuk'a Dios.

Jun xnaq'tzb'il ti'j Adán ex Jesucrist

¹²Noq tu'n jun ichin s-oke il twutz tx'otx'.^c Ex noq tu'n il, tkyaqilxjal il ti'j tu'n tkyim, qu'n tkyaqilxjal aj il. ¹³Tej na'mxtaq tuljo ojtxe kawb'il, ataq il twutz tx'otx', me mix kawine Dios, qu'n na'mtaq tzaj tq'o'n kawb'il. ¹⁴Me tkyaqil xjal i kyim kyojjo qil' te Adán tu'n kyil, ex tzmaji tzaj tq'o'n Moisésjo ojtxe kawb'il; i'chaqx nya ikyxjo kyilxjal tze'nku til Adán, a el iky'in te' jun yol, a xi tq'ma'n Dios te. Me atzi'n Adán jun yek'b'il ti'j Jesús, a tu'ntaq tul. ¹⁵Me nya junx. Qu'n a til Adán nya ikyjo tze'nku toyaj qMan Dios. Qu'n tu'n til Adán, tkyaqilxjal il ti'j tu'n tkyim. Me metzin kolb'il, a tzaj toyin Dios tu'n t-xtalb'il jun ichin, a Jesucrist, nimxix tipin tib'aj kyimin kye xjal, aye nchi nimin ti'j. ¹⁶Qu'n ante' til Adán, nya ikyjo tze'nku kolb'il, a tzaj tq'o'n qMan Dios. Qu'n noq tu'n jun il, tzaj tkawb'il Dios kujxix wen qib'aj qkyaqilx. Me metzin te' oyaj, a tzaj tq'o'n Dios, tu'n tnajsit nim il, ex tu'n qok tz'aqle twutz. ¹⁷Qa noq tu'n tpaj til Adán, tkyaqil xjal il ti'j tu'n tkyim, exsin ikyxjo, noq tu'n juntl ichin, a Jesucrist, aye' a ma chi ok tz'aqle twutz Dios, nimxixtl kye kyipin tu'n tkub' ti'j tkyaqil nya b'a'n toj kychwinqil, noq tu'n t-xtalb'il. ¹⁸Ikytzi'n, noq

^b 4:19 Gen. 17:17. ^c 5:12 Gen. 3:6.

tu'n til Adán, tkyaqilxjal ma che'x toj najin; exsin ikyxjo, noq tu'n t-xi tq'o'n Jesucrist tib' tu'n tkyim, ma chi ok tz'aqle twutz qMan Dios tkyaqiljo, a ma chi nimin ti'j. ¹⁹Qu'n noq tu'n s-el ti'jlin Adán Tyol Dios, ma chi kyijxjal toj najin tu'n kyil. Exsin ikyxjo, noq tu'n xkub' tminin Jesús Tyol Dios, nimku ma chi ok tz'aqle twutz. ²⁰Ante ojtxe kawb'il ma tzul, noq tu'n tyek'inku il. Me atzaj te' xch'iy kyilxjal, atzin t-xtalb'il Dios nimixitl tu'n tkub' ti'j tkyaqil il tu'n. ²¹Tu'ntzi'n ikyo, ikyxsin tze'nku te il nkub' ti'j tkyaqil xjal tu'n, tu'n kykyim; exsin ikyxjo, a t-xtalb'il qMan Dios nkub' ti'j tkyaqil nya b'a'n tu'n, tu'n qok tz'aqle twutz te jun majx, noq tu'n qAjaw Jesucrist.

Ma qo kyim toj twutz il, me ma qo itz'je te qMan Dios

6 ¹Qatzin qa ikyo, ¿Ma kukxpela qo b'inchiltzjo il, noq tu'n tkub' tnajsin qMan Dios qil tu'n t-xtalb'il? ²iMina! Qu'n ma qo kyim toj twutz il, atxix tej xqo nimin, ex nti' toklin qi'j. ¿Tze'ntzin ttentz tu'n kukx tu'n qb'inchin il? ³Qu'n b'in qu'n qkyaqilx, a ma qo ku'x toj a' te jawsb'il a' toj tb'i Crist, a Jesús, tu'ntzin qyek'inte kywutzxjal, qa ma qo kyim junx tuk'a, ikyxjo tze'nku jun kyimnin nkux muqet toj tx'otx'. ⁴Qu'n ikytzi'n, tej qku'x toj a' te jawsb'il a', ikytzi'n tze'nku ma qo kux muqet junx tuk'a Crist, tej tkyim. Exsin tej qjatz toj a', tzaj tq'o'n qMan Dios jun ak'aj chwinqil qe tzalu'n twutz tx'otx', ikyxjo tze'nku te Crist, tej tjaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, tu'n tipin tqoptz'ajiyil qMan Dios.^d

⁵Qu'n qa ma tz'ok qmujb'in qib' junx tuk'a Crist tojjo tkyimlin, tej qku'x toj a' te jawsb'il a', ex ikyxjo ma tz'ok qmujb'in qib' tojjo ak'aj chwinqil, tu'n tjawlintz anq'in juntl majl. ⁶Qu'n b'i'n qu'n, qa a ojtxe qten nti' tipin qib'aj, qu'n nyakuj o jaw pejk'it twutz cruz junx tuk'a Crist tu'n tkyimlin, tu'ntzintla nti'

tipin il toj qchwinqil ja'lin, ex tu'ntzintla mi qo okine te taq'nil il tu'n qil, ⁷qu'n qa ma qo kyim, ma qo tzaqpaj toj il.

⁸Ex qa o qo kyim junx tuk'a Crist ti'j tkyaqil nya wen toj qanmin, ma qe qk'u'j ti'j, qa ok qo najal tuk'a te jun majx toj kyalj. ⁹Qu'n b'i'n qu'n, qa tu'n tjawlintz anq'in juntl majl Crist kyxol kyimnin, nti' tipin kyimin ti'j. ¹⁰Qu'n tej tkyim Crist, b'e'x chjet til tkyaqil xjal tu'n, a kchi nimil ti'j. Tej tjatz anq'in, lu nnaile tuk'a Dios ja'lin. ¹¹Exsin ikyx kyeji'y, kyq'onktzin kyib'a tze'nku kyimnin te il, me itz' te Dios, noq tu'n kymujb'il kyib'a tuk'a, tu'n Crist, a Jesús. ¹²Tu'npetzi'n, mi txi kyq'o'n amb'il te il, tu'n tkub' ti'j kyxmilila tu'n, ex tu'n tkub' kyniminji'y a ntqanin tachb'il kyxmilila. ¹³Ex mi txi kyq'o'n kyxmilila te b'inchb'il il. Qala', kyq'onx kyxmilila te Dios te b'inchb'il b'a'n, qu'n ma chi kyima te il, noq tu'n ak'aj kychwinqila, ex ma chi jatz anq'in juntl majl ja'lin, me te Dios. ¹⁴Ex atzin ja'lin, nti'l tipin il kyib'aja, qu'n nti' kyokli'n ti'l'jjo a ntqanin ojtxe kawb'il kyij'a, a kyimin; qala' noq ti'l'jjo t-xtalb'il qMan Dios.

Taq'nil Diosqo, tu'n qnimb'il ti'j

¹⁵¿Tze'ntzintz? ¿Ma okpela qo b'inchiltz il, tu'n nya oto'kx tjaq' ojtxe kawb'il, a nqanintaq qi'j tu'n qkyim, a qa at t-xtalb'il qMan Dios quk'a te najsb'il qil? iMina!

¹⁶Qu'n b'i'n kyu'n, qa ma chi oka te kyaq'nil jun xjal, il ti'j tu'n tkub' kynimi'n. Exsin ikyxtzjo lu'n, qa ma txi kyq'o'n kyib'a tu'n kyb'inch'i'n il, kchi okila te taq'nil il. Me noq tu'n k'wel kynimi'n il, kchi xel q'i'n tu'n toj kyimin. Qala' qa ma kub' kynimi'n qMan Dios, kchi okila te tz'aqle tu'n. ¹⁷Qu'n ojtxe, taq'nil ilqetaqa. Me atzin ja'lin, chjonte Dios, ma txi kynimi'n tuk'a tkyaqil kyanmi'n, a tumil xnaq'tzb'il, a saj q'o'n kye'y. ¹⁸O chi tzaqpaja te tipin il; atzi'n ja'lin ma chi oka te taq'nil b'a'n.

¹⁹Nchin yoli'n kyuk'iy tuk'a jun yol nya kuj, tu'n tel kyniky'a te, qu'n

^d6:4 Col. 2:12.

tu'n na'm telxix kyniky'a te t-xilin lo. Qu'n ikytzi'n tze'nku ojtxe, xi kyq'o'n kyxmilila te b'inchil il ex tkyaqil wiq nya b'a'n; exsin ikyxtzjo ja'lin, kyq'o'n kyxmilila te b'inchil b'a'n, tu'n kyoka tz'aqle, ex tu'n kyanq'i'n toj jun kychwinqil saqxix twutz Dios. ²⁰Qu'n ojtxe, tej ite'xtaqa te taq'n'il il, mi nchi okintaqa te b'inchil b'a'n. ²¹¿Me ti'tzin ch'in saj tq'o'n kye'y, tkyaqiljo a nchi tx'ixwi'y te ja'lin? Qu'n tkyaqiljo anetzi'n, nqo'x ti'n toj kyimin te jun majx. ²²Me atzin ja'lin tzaqpinq'i'y tjaq' tipin il, ex ma chi oka te taq'n'il qMan Dios. Qu'n atpen te' lu'n tajb'in. O tzaj tq'o'n qe jun qchwinqil saqxix twutz, ex qo xel ti'n toj jun tkab' chwinqil te jun majx, aj qkyim. ²³Qu'n atzin chojb'il ntzaj tu'n il, te kyimin. Me atzin toyaj qMan Dios ntzaj tq'o'n, jun chwinqil te jun majx, noq tu'n qmujb'il qib' tuk'a Crist, a Jesús, a qAjaw.

Jun yek'b'il te mejeb'lin

7 ¹Ayi'y erman, a ojtzqi'n ojtxe kawb'il kyu'n; b'i'n kyu'n qa a kawb'il at toklin te jun xjal qa itz'x. ²Ikyjo tze'nku jun qya, a ma jaw meje tuk'a tchmil. A itz'xtaqqo tchmil, at toklin tkawb'il mejeb'lin tib'aj. Me qatzin qa ma kyimjo tchmil, ma tzaqapajjo qya tjaq'jo tkawb'il mejeb'lin, a attaq tib'aj. ³Me qa ma jaw meje qya tuk'a juntl ichin, exsin itz'x tchmil, aj ky'a'jil ikyjo. Me qatzin qa ma kyimjo tchmil, b'e'xpen ktzaqapajiltz tojjo tkawb'il mejeb'lin, ex b'a'n tu'n tjaw meje tuk'a juntl ichin, ex nya aj ky'a'jil ikyjo.

⁴Ikytzin kyeji'y, werman; o chi kyima noq tu'n tkyimlin Crist. Ex atzin ja'lin, nti' toklin ojtxe kawb'il kyib'aja; qala' ma chi oka te juntl chmilb'aj, a Jesucrist, a jaw anq'in kyxol kyimmin te jun majx. Tu'npetzi'n, qo ajb'intzintz te b'inchil te' b'a'n twutz qMan Dios.

⁵Qu'n tej tzunxtaq nqo anq'in toj ojtxe qten, ma tz'ajb'i'n ojtxe kawb'il

qe, tu'n tyek'in te qe qa b'inchil ilqo, ex nqo ok tyekin tu'n qb'inchin il. Ex nkub' qb'inchintaq ikyxjo tze'nku ntqanintaq tachb'il qxmili, ex noq tu'n qxi' toj najin te jun majx. ⁶Me atzin ja'lin, ma qo kyim tjaq' tipin ojtxe kawb'il, ex mi txi qq'o'n qib' tu'n qb'inchin il tze'nkuxjo ntqanin qxmili. Tu'npetzi'n, ma qo tzaqapaj tu'n qajb'in te qMan Dios tu'njo ak'aj tumil, a tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan, ex nya tu'n ojtxe kawb'il, a kyij tz'ib'in.

Exla qa nimilqo, at il qoj

⁷¿Ti'tzila t-xili'n tkyaqiljo lo? ¿Ma nyapetzila wentzjo ojtxe kawb'iltz? iMina! Qu'n tu'n ojtxe kawb'il s-ele nniky'a ti'ljo wila. Ikytzi'n, qu'n ex noqit nya ojtxe kawb'il xq'mante qa nya wenx tu'n tel qanmin ti'l jun ti',^e mitla s-el nniky'a te. ⁸Me noq tu'n nuk'b'il lo, ate il xkub' tzyu'n we'y, tu'n tel wanmi'n ti'l tkyaqil. Qu'n noqit nti' jun kawb'il, nti'tla il. ⁹Qu'n tej k'walqinxtaqa, attaq nchwinqila, exla qa na'mtaq tel nniky'a kyiljo nuk'b'il toj kawb'il. Me atzin tej xin ntiji'n, ma tz'el nniky'a ti'ljo nuk'b'il; tzmoxitzin s-el nniky'ji'y te wila, ex tu'n ikyjo, b'e'x el npa'n wib'a ti'l Dios, qu'n nyataq b'a'n nten twutz; ikyqintaqqi'y tze'nku jun kyimmin. ¹⁰Qu'n ikytzi'n, ma tz'el nniky'a te qa a kawb'il tzaj q'o'n, noq tu'n tten nchwinqila te jun majx. Me noq tu'n tpajjo wila, axjo kawb'il, a b'a'n, nqanin wi'ja tu'n nkyima. ¹¹Qu'n noq tu'n il, b'e'x tx'ixpitjo kawb'il, ex ma chin kub' sb'u'n, tu'n nxi'y toj najin, noq tu'n xjo kawb'il, a nqanintaq wi'ja, tu'n tpaj wila. ¹²Qu'n ikytzin b'i'n qu'n, qa a kawb'il xjanxix, ex qa a nuk'b'il xjanxix, tz'aqlaxix ex wenxix. ¹³Qa ikytzjo, ¿Ma apela' kawb'il wenxix kxel q'in we'y toj najin? iMina! Qala' ikytzin ate il xi q'in we'y toj kyimin. Qu'n ikytzin s-ele qniky'jo te qa nimxix tipin il, ex qa noq tu'n, xb'ante tkyaqil nya b'a'n wu'n. ¹⁴Qu'n b'i'n qu'n qa a kawb'il, tu'n qMan Diosx. Me ayintzin we', kukx ntqanin nxmilila tu'n nb'inchin nya wen, qu'n

^e 7:7 Ex. 20:17; Deu. 5:21.

atzin ojtxe nte'n xi k'ayin we'y tu'n woki'n te il. ¹⁵Qu'n mi n-el nniky'a te tiqu'n'il mi nb'ant wu'n a waja tu'n tkub' nb'inchin'. Ex atzi'n a nky'e'y tu'n tkub' nb'inchin', atzin b'antjo wu'n.^f ¹⁶Me qa a xb'antjo wu'n a nky'e'y tu'n tkub' nb'inchin', a nya wen, chi kawb'il. Antza n-ele nniky'a te, qa a kawb'il, a i'jlin wu'n, wexix. ¹⁷Ex ante nya b'a'n nkub' b'inchit, tzajnin tu'n il, a at toj wanmi'n. ¹⁸Qu'n b'i'n wu'n, qa nlay b'ant jun b'a'n tu'n ojtxe nte'n. Mix tu'n waja tu'n tkub' nb'inchin' b'a'n, me nti' tumil tu'n tb'ant wu'n. ¹⁹Qu'n mi nb'antjo a b'a'n wu'n, a waja tu'n tkub' nb'inchin', qala' o'kxjo nya wen, a nky'e'y tu'n tb'ant. ²⁰Qatzin qa kukx nkub' nb'inchinji'y a nky'e'y tu'n tb'ant, antza n-ele nniky'a te qa atx il toj wanmi'n, ex ax nxi jk'u'n weji'y, tu'n nb'inchin il.

²¹Tu'n ikyjo, b'i'n wu'n qa at jun tumil toj nwtza, tze'n tten tu'n tb'antjo b'a'n, me axil il nkub' nej wu'n, a nya wen. ²²Nna'n tzaljb'il toj wanmi'n, tu'n tkub' nb'inchin' tze'nku taj qMan Dios, ²³me n-el nniky'a te, qa a ojtxe nte'n jun ajq'oj ti'ljo b'a'n, a waja tu'n tkub' nb'inchin'. Atzi'n iljo lu'n, atzin jtz'ol weji'y, tu'n wajb'i'n te. ²⁴¿Tze'nxsila chin okili'y? ¿Altzila kye ktzaqpil we'y tojjo ojtxe nte'n, a nya b'a'n ntqanin tachb'il nxmilila, a nxi q'i'n we'y toj najin? ²⁵Me chjontex te qMan Dios; noq tu'n qAjaw Jesucrist, qu'n a o tzaqpi'n we'y tjaq' tkyaqiljo lu'n.

At kab'e tumil te wey: Jun, a wanmi'n il ti'lj tu'n tajb'i'n te Dios; tkab', qu'n tu'n xjalq'in, intinka toj joyb'il tu'n il, tu'n nkub' nb'inchin' tze'nku ntqanin tachb'il nxmilila, a ojtxe nte'n.

A qchwinqil tu'n Xewb'aj Xjan

8 ¹Me atzin ja'lin, nti'x jun kawb'il kujxix te jun majx kyib'ajjo a at kymujb'il kyib' tuk'a Crist, a Jesús, qu'n mi nchi anq'in tze'nku ntqanin tachb'il kyxmilil, qala' tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan. ²Qu'n a tumil, a tzajnin tu'n

Xewb'aj Xjan, ntzaj tq'o'n ak'aj chwinqil qe, noq tu'n qmujb'il qib' tuk'a Crist, a Jesús, ex ma qo tzaqpaj tjaq'jo tumil tu'n il ex te kyimin. ³Nlay qo klet tu'n ojtxe kawb'il, qu'n nti' tumil tu'n tjapin b'aj qu'n, noq tu'n tpajjo ojtxe qten nya b'a'n. Me atzin ja'lin, ma qo tzaqpaj tu'n qMan Dios, tu'n saj tq'o'n Tk'wal twutz tx'otx', tu'n tok te xjal tze'nku qe; me mix kub'e ti'lj tu'n il; qala' tej tkyim te chojb'il qil, ma kub' ti'lj tkyaqil il tu'n. ⁴Tu'ntzin tjapin b'ajjo t-xilin tumil ojtxe kawb'il, mina nqo b'et ja'lin tze'nku ntqanin qxmilil, qala' tze'nku taj Xewb'aj Xjan.

⁵Qu'n ayetzi'n, a nchi b'et tze'nkuxjo taj ojtxe kyten, ex o'kx nchi ximin ti'ljo nya b'a'n, a ntqanin kyxmilil. Me ayetzi'n, a nchi b'et tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan, n-ok tilil kyu'n tze'nku taj Xewb'aj Xjan. ⁶Qu'n qa noq o'kx s-ok qq'o'n qanmin ti'ljo qxmilil, qo xe'l tojjo najin te jun majx. Me qa ma tz'ok qxo'n qanmin ti'ljo taj Xewb'aj Xjan, ktzajil q'o'n chwinqil te jun majx ex jun nuk'b'il, a nlay b'ajx. ⁷Ayetzi'n k-okil kyxo'nx kyanmin ti'ljo taj ojtxe kyten, ajq'ojqe ti'lj qMan Dios, qu'n kyky'e' tu'n tkub' kynimin tkawb'il, ex nlay japin kyu'n. ⁸Tu'npetzi'n, aye nchi b'et tze'nkuxjo ntqanin tachb'il kyxmilil, mi ntzalaj Dios kyilj.

⁹Me ayetzin kye' mi nchi b'eta tze'nku' ntqanin kyxmilila, qala' tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan, qa matxixix ten Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n, qu'n qa nti' Xewb'aj Xjan, a T-xew Jesucrist, toj kyanmi'n, nya te Cristq'ily. ¹⁰Me qatzin qa najle Crist toj kyanmi'n, exla qa ma kyimjo kyxmilila tu'n tpaj kyila, me metzin kyanmi'n, ok k-anq'il te jun majx tuk'a Dios, qu'n tu'n ma tz'ok tz'aqle twutz. ¹¹Ex qa najle Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n, kjawil anq'in kyxmilila tu'n, tze'nku jatx anq'in te Crist, a Jesús, juntl majl kyxol kyimnin tu'n Xewb'aj Xjan, a T-xew qMan Dios.

¹²Tu'npetzi'n erman, nya b'a'n tu'n qb'et tze'nku ntqanin tachb'il qxmilil.

¹³Qu'n qa ma kub' qb'inchin ikyjo, ok qo xe'l toj najin te jun majx. Qala' il ti'lj tu'n qb'et tze'nkuxjo taj Xewb'aj Xjan, ex tu'n tkub' qb'yo'n a tajb'il ojtxe qte'n, tu'n mi qox lipel ti'lj, qu'n qa ma b'antjo ikyjo, ok qo anq'il te jun majx. ¹⁴Qu'n kykyaqiljo nchi b'et tze'nku taj Xewb'aj Xjan, a yetzi'n tk'wal Diosjo. ¹⁵Qu'n a Xewb'aj Xjan ma txi qk'mo'n, nya noq tu'n qok te aq'nil te jun majx, ex tu'n qb'inchin tze'nku ntqanin qxmilil. Qu'n qa ikyjo, at qxob'il te' kawb'il kujxix te Dios. Qala', a Xewb'aj Xjan tajb'iq' o'qoklin te tk'wal Dios. Tu'ntzintzjo, nxi qq'ma'n te Dios: Ay ntati'y, qo chi'. ¹⁶Qu'n axjo Xewb'aj Xjan nq'mante te qanmin qa ma qo ok te tk'wal Dios. ¹⁷Qu'n qa ma qo ok te tk'wal Dios, at qoklin ti'ljjo tkyaqil etzb'il o tzaj tq'ma'n, junx tuk'a Crist.⁸ Me il ti'lj nej tu'n tiky'x qu'n tze'nku iky'x te Crist tu'n. Tb'ajlinxi' ikyjo, ok qo jawil nimsin junx tuk'a toj tqoptz'ajiyil kya'lj.

Tkyaqil tch'iysb'in Dios ok kkletil

¹⁸⁻¹⁹Atzin ja'lin, te we'y, tkyaqiljo n-iky'x qu'n tzalu'n twutz tx'otx' mixla ch'in aku pon, tze'nku a tqoptz'ajiyil qMan Dios, a tzul, aj tjapin b'ajjo qanb'il tkub' twutz tx'otx', ex aj tyek'ajtz ankye qe tk'wal Dios twutzxix. ²⁰Qu'n tkyaqiljo tch'iysb'in Dios ok tjaj' tqanb'il, tu'n tq'ayj, ex tu'n tkyim, me nya kyu'nx kyib'x, qala' tu'n tajb'il qMan Dios, noq tu'n tpaj il, te' tok twutz tx'otx'. Me attaq jun q'uqb'il k'u'jb'aj, ²¹tu'n tjapin b'ajjo qanb'il lo, ex tu'n tok tkyaqil tch'iysb'in tojxix tzaqpi'b'l manyor tb'anilxix te qMan Dios, a saj q'o'n kye tk'wal. ²²Qu'n b'i'n qu'n, qa ja'lin tkyaqil tch'iysb'in Dios nt'inin, ex n-iky'x tu'n, tze'nku n-iky'x tchyo'n k'wal tu'n jun qya, aj tja q'i'n. ²³Ex nya o'kxjo tch'iysb'in Dios, qala' ikyxjo qe, exla qa ma tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan toj qanmin te jun kujsb'ilte ti'lj a ktzajil qk'mo'n toj kya'lj, nqo t'i'nin toj qanmin, ex nqo ayon ti'lj tq'iljil, tu'n t-xi tq'ma'n

kywutzx tkyaqil xjal, qa o tzaj q'o'n qoklin te tk'wal Dios, ex tu'n tkotpit qxmilil tjaq'jo qanb'il. ²⁴Tej qklet, b'e'x qe qk'u'lj ti'ljjo etzb'il toj kya'lj, me na'm qk'monte, qu'n noqit oje, mitla nqo ayontltz ti'lj. Qu'n zTiqu'nil tu'n qayonl ti'ljjo a atl? ²⁵Qala' a etzb'il nqo ayon ti'lj, na'mx qetzinte. Tu'npetzi'n, il ti'lj tu'n qayon ti'lj tuk'a tq'uqb'il qk'u'lj.

²⁶Ex axjo Xewb'aj Xjan n-onin qilj, tze'n tten tu'n qna'n Dios, qu'n mi n-el qniky' te' taj. Me atzin Xewb'aj Xjan nkub'sin twutz qilj twutz qMan Dios tuk'a tq'ajq'ojil twi', a nlay b'ant qyolinte. ²⁷Me ante qMan, a Xpich'il qanmin, ex n-el tniky' te t'nab'l Xewb'aj Xjan, qu'n kub'sin twutz qilj tze'nkuxjo tajb'il qMan Dios kyiljjo o chi ok te te.

Mix a'l aku tz'el pa'nqe ti'lj tq'aq'b'il tk'u'lj qMan Dios

²⁸B'i'n qu'n qa ax Dios nkub' b'inchinte tkyaqil, tu'n tel wen toj kychwinqiljo aye nchi ok k'u'ljlinte, a aye' o chi ttxok tze'nkuxjo t-xim. ²⁹Qu'n tkyaqil nimil noq ojtzqi'nl tu'n Dios atxix na'mtaq tkub' xkye tkyaqil, ex ax jaw sk'o'nkye, tu'n kyok te tk'wal, ex tu'ntzin tokjo Tk'wal, a Jesús, te tnejil kyxol tkyaqil nimil. ³⁰Ex aye' i jaw tsk'o'n t-xe tnejil, ma chi ttxok, tu'n kyok te te. Ex ayetzin xi ttxok, i ok tq'o'n te tz'aqle twutz. Ex aye xi ok tq'o'n te tz'aqle, ma tzaj tq'o'n kyoklin toj tqoptz'ajiyil kya'lj.

³¹zTze'ntzila qu'n? Qa a Dios at kuk'a, zAltzila kye aku tz'ok meltz'ajtz qilj? ³²Qu'n mipe xkub' t-xk'a'yin te Diostz a Tk'walku, qu'n ma txi tq'o'n tu'n tkyim tu'n qpaj. zNya'pela ktzajil tq'o'ntz tkyaqiljo at tajb'in qe junx tuk'a Tk'wal? ³³A Dios o jaw sk'o'nqe tu'n qok te tz'aqle twutz. zMa atpela jun aku txi patinqe? ³⁴zAltzila kye jun aku ja yasintz qilj? iMix a'l! Qu'n ate Crist o kyim, ex o jaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, ex lu at ja'lin toj kya'lj toj tman q'ob' qMan Dios, ex nkub'sin twutz qilj.

⁸8:17 Gal. 4:5-7.

³⁵ ¿Ma atpela jun aku tz'el pa'nqe ti'ljjo tq'aq'b'il tk'u'j Crist? ¿Ma apela' yajb'il, a n-iky'x qu'n, apela' b'is, ayepela' ajq'oj, tu'npela' wa'yaj, tu'npela' nti' qxb'alín, tu'npela' xob'ajil, apela' kyimin? ³⁶ Qu'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Tkyaqil q'ij n-elje q'ija tu'n qkub' b'yo'n, noq tu'n tpaja.

Ex nqo ok q'o'n tze'nku tal rit nxi q'i'n toj b'iyb'il.^h

³⁷ Me tojxix kykyaqiljo lo, ma kub' kyi'lj qu'n, noq tu'n Crist, a k'u'jlinqo tu'n. ³⁸ Tu'npetzi'n, q'u'qle nk'u'ja qa mix a'l jun aku tz'el pa'nqe ti'lj tq'aq'b'il tk'u'j qMan Dios: Exla qa ma qo kyim, exla qa itz'qo; exla qa kyu'n angel, exla qa kye taq'níl tajaw il; exla qa a at tzalu'n twutz tx'otx' ja'lin, exla qa a tzul kanin; exla qa tkyaqil wiq kyipin a'la. ³⁹ Ex ikyxjo, mixla a'lx aku tz'el pa'nqe ti'lj Dios, ja'chaqxla oto'tz: Exla qa jawl, exla qa kub'l. Nti'xla juntl tb'inchb'in Dios aku tz'el pa'nqe ti'ljjo tq'aq'b'il tk'u'j, a ma tzaj tq'o'n tu'n qAjaw Crist, a Jesús.

T-xnaq'tzb'il Pabl kyi'lj aj Israel

9 ¹ Twutzxix kxel nq'manj'y lu'n, qu'n nimilq'i'n ti'lj Crist, ex nya noq njaw b'ant wu'n, ex ax Xewb'aj Xjan toj wanmi'n nkujsinte qa twutzxixjo nyola lu'n: ² Qa nimx b'is nna'n, ex tzunx ncho'n wanmi'n ³ kyi'ljjo nxjalila, aye wermana te nxe'chila. Qu'n waja'tla'y tu'n woka te kyxel tjaq' tqanb'il qMan Dios, ex tu'n wel pa'n ti'lj Crist, noqitla tu'n kykletku nxjalila, aye a na'mx kynimin, a junx tzajnin qyajila kyuk'a. ⁴ Qu'n tyajil qtzan Israelqe, ex xi tk'mo'n Dios te Ttanim, ex najan Dios kyxol tuk'a tkyaqil tqoptz'ajiyil. Xi tq'o'n Dios tumil toj tkawb'il Moisés tu'n kykyijxjal toj wen tuk'a, ex xi kyk'mo'n k'ulb'il toj tnejil ja te na'b'l Dios, ex jni'xjo otaq tzaj tziyin Dios, tu'n t-xi tq'o'n kye. ⁵ Ex k'walb'ajqe kye tnejil qxe'chil, aye nmaq nimil ti'lj Dios. Ex tu'ntzin kyyajil ikyo, itz'je Crist, a Dios, tAjaw Tkyaqil, nimxit tb'i te jun majx. Ikxyitjo.

⁶ Me mix kub'e kynimin aj Israel, a tq'ma Dios kye. ¿Ma tu'ntzin ikyo, mi japin te Dios tu'n, tkyaqiljo tzaj tziyin kye Ttanim? iMina! Qu'n nya tkyaqiljo, a el itz'je kyxol aj Israel toj tchib'jil, twutzxix aj Israelqe. ⁷ Ex nya tkyaqiljo, a el itz'je ti'lj Abraham twutzxix tk'walqe, qu'n otaq tzaj tq'ma'n Dios te Abraham toj Tu'jil Tyol kyjalu'n: Noq tu'n Isaac ktenb'il tyajila.ⁱ

⁸ Tu'ntzi'n ikyo, n-el qniky' te, qa mix a'l jun at toklin te tk'wal Dios noq tu'n t-xe'chil ja' itz'je. Qala' o'kqexjo aye o chi itz'je tkab' majin tze'nkuxjo tq'ma Dios. Aye xjal anetzi'n at kyoklin twutz te twutzxix tyajil Abraham. ⁹ Qu'n tej otaq chi tijin Abraham, ex nti'taq tumil tu'n tul jun kyal, xi tq'ma'n Dios kye: Tojjo q'ij, a xi nq'ma'n, tzul itz'je jun tal Sara, a t-xu'jilach.^j

Ex antza n-ele qniky' te, qa aku b'ant tu'n Dios, tze'nchaqxjo tajtz. ¹⁰ Qu'n nya o'kxjo lu'n; ex ikyxjo te Rebeca, i ul itz'je kab'e tal, kwa'chqe, tuk'a tchmil, Isaac, a ojtxe qxe'chil. ¹¹⁻¹² Tej na'mxtaq kyitz'je, ex na'mxtaq tb'ant ch'in ti' kyu'n, qa b'a'n mo minaj, xi tq'ma'n Dios te Rebeca: Ate itzikyb'aj k-ajb'il te itz'imb'aj.^k

Ikytzi'n, b'i'n qu'n, qa a Dios jaw sk'o'nkye tze'nkuxjo taj, ex nya tze'nku kyb'inchb'inxjal; qala' noq tu'n txokb'il, a kub' t-ximin atxix na'mtaq tkub' xkye tkyaqil. ¹³ Ex ikyx ntq'ma'n Diosjo toj Tu'jil Tyol: Ok nk'u'jli'n Israel, ex el wi'jli'n Esaú, aye tal Rebecach.^l

¹⁴ Me qa tkyaqil nb'ant o'kx tze'nkuxjo ntq'ma'n Dios, akula txi qq'ma'n qa nya tz'aqle te Dios. Me nti'x tumiljo xim lo, ¹⁵ qu'n tq'ma Dios te Moisés kyjalu'n:

K'wel nnajsin we' til jun xjal, qa waja tu'n tkub' nnajsi'n, ex ktzajil q'aq'in nk'u'ja ti'lj jun xjal, qa waja tu'n ttzaj q'aq'in nk'u'ja ti'ljch.^m

¹⁶ Ikytzi'n, nya tu'n tajb'il, mo tu'n t-xim jun xjal, ex nya tu'n tb'inchb'in kkletile, qala' noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j

^h 8:36 Sal. 44:22. ⁱ 9:7 Gen. 21:12. ^j 9:9 Gen. 18:10. ^k 9:11-12 Gen. 25:23. ^l 9:13 Mal. 1:2-3. ^m 9:15 Ex. 33:19.

qMan Dios. ¹⁷Ex ntq'ma'n Dios toj Tu'jlil Tyol te nmaq kawil toj tx'otx' te Egipto: Ma jaw nsk'o'n te tu'n tyek'it wipi'n ti'ja, ex tu'n tel tniky'tzajiljo nb'iy toj tkyaqil twutz tx'otx'." ¹⁸Qu'n ate Dios at tq'aq'b'il tk'u'j ti'j jun xjal noq a'lchaqx kyetz, ex ax Dios aku txi kujsin te tanmin jun xjal, ex a'lchaqx kyetz, noq qa taj. ¹⁹Akula tzaj tq'ma'n we'y: Qa ikytzjo, ¿Ti'tzin qu'niltz n-ok tq'o'n Dios kypajxjal? ¿Attzin jun aku txi lipetz ti'j Dios ikyo, qa ax nxi kujsin te kyanminxjal? ²⁰Me, ¿Ti'tzin toke te tu'n t-xo'n yol ti'j qMan Dios? Qu'n ma akupela tq'ma jun k'wil te b'inchilte, ¿Tiqu'u'n xin kub' tb'inchin'ikyo? ²¹¿Ma nyapela at tokli'n b'inchil xoq'l, tu'n tkub' tb'inchin noq tze'nchaqku taj? Aku kub' tb'inchin qa taj tu'n tkub' tb'inchin jun k'wil tb'anilx wen, ex juntl noq te tk'wel tz'is.

²²Ikytzin te Diosjo. Taj tu'n tyek'in te' tyab' twi' ex tkyaqil tipin kyuk'a aye b'antnintaq kyi'l, tu'n kyxi' toj najin. Me n-iky'x tu'n, qu'n n-ayon kyi'l tu'n kymeltz'aj. Me qatzin qa mi xi meltz'ajxtz, kchi xe'l toj najin te jun majx. ²³Ex ikyx nb'antjo tu'n quk'a, tu'n tyek'inte tkyaqiljo tqoptz'ajiyil, a awo b'antnin qi'l tu'n, noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j, tu'n qnajan tuk'a te jun majx toj tqoptz'ajiyil kya'j.

²⁴Ma qo txoklajtz tu'n qMan Dios tu'n qok te Ttanim, exla qa Judiyqo ex qa mina. ²⁵Tze'nku ntq'ma'n Dios toj Tu'j Oseas toj Tu'jlil Tyol:

Ayetzin nya Ntanim, kchi tzajil ntxko'n, tu'n kyok te Ntanim. Ex ayetzin nya k'u'jlinqe wu'n, kchi okil nk'u'jlinch.^p

²⁶Ex axsa ja' q'umje: Nya Ntanimqi'y; ex axsa k-okile q'o'n kyb'i te tk'wal Dios itz'.^q

²⁷Ex ikyxjo kye aj Israel, tq'ma Isafas kyi'l toj Tu'jlil Tyol Dios:

Exla qa ma nintzxix kyb'aj aj Israel tze'nku tz'awin ttzi ttxuyil a',

me noqx jte'b'in kkletil.

²⁸Qu'n jun paqx japin b'aj te Dios Tyol twutz tx'otx' te jun majx.^r

²⁹Ex tze'nku tq'ma Isafas ojtxe:

Noqit mi xkyij tq'o'ne Dios, a tAjaw Tkyaqil, jte'b'in qyajil,

ikyqotla' tze'nku tnam Sodoma ex Gomorra,

aye i kub' yuch'l tu'n te jun majx.^s

Aye aj Israel exsin Tb'anil
Tqanil kolb'il

³⁰¿Ti'tzin kq'q'ma'b'il ti'j tkyaqiljo lo? Qu'n qa aye xjal nya Judiyqe, a nti'taq tumil tu'n kyoktaq te Ttanim Dios, ex nti'taq tu'n kyok te tz'aqle twutz, ayetzin ma chi okjo noq tu'n kynimb'il. ³¹Me ayetzin kye' Judiy, a kyajtaq tu'n kyok te Ttanim Dios, ex tu'n kyok te tz'aqle twutz, noq tu'n tjapin b'aj ojtxe kawb'il kyu'n, mi xi ok. ³²¿Me ti'qu'nil? Qu'n kyajtaq tu'n tjapin b'aj kyu'n kyu'nx kyib'x, ex nya tu'n kynimb'il ti'j Kolil Jesucrist. Ti'ljo lo, i ok takpaj toj kychwinqil ti'j Jesús, a ab'j te tolsjb'il, ³³tze'nkuxjo tq'ma Dios toj Tu'jlil Tyol:

Kub' nq'o'n jun ab'j, tu'n kyja pitk'ajxjal aj Judiy toj Sion, ex jun piky, tu'n kyok takpaj ti'j. Me alkye' knimil ti'j, nlay tz'el toj ttx'ixewch.^t

10 ¹Ermán, atzin weji'y waj tuk'a tkyaqil wanmi'n ex toj nna'lj Diosa, tu'n kykletjo nxjalila, aj Israel. ²Qu'n ojtzi'n wu'n, qa kyajix tu'n kyxi lipe ti'j Dios, me noqtzin tu'n mikyxi' tze'nku' taj qMan. ³Mi nxi kyq'on kyib' tojjo tumil, tze'nku' taj Dios, qala' el kyi'jlin t-xim tu'n kyok tz'aqle twutz. Ex nkyjjo'n juntl tumil tze'n tten tu'n kyklet kyu'nx kyib'x noq tu'n kyb'inchb'in, a tu'n tjapin b'aj tkawb'il Moisés kyu'n. ⁴Me nti' tajb'in ojtxe kawb'il anetzi'n tu'n qok te tz'aqle twutz qMan Dios. Qu'n ate Crist ma tz'el q'inte tipin ojtze kawb'il qib'aj, a awo ma qo nimin ti'j. Qu'n a ojtze kawb'il nqanintaq qi'l tu'n qkyim. ⁵Qu'n tq'ma

ⁿ9:17 Ex. 9:16. ^o9:20 Is. 45:9. ^p9:25 Os. 2:23. ^q9:26 Os. 1:10. ^r9:28 Is. 10:22-23. ^s9:29 Is. 1:9. ^t9:33 Is. 28:16.

Moisés qa aku qo ok te tz'aqle twutz
Dios tu'n tjapin b'aj tkawb'il qu'n:

Ex atzin xjal qa ma japin b'aj tkyaqil
kawb'il tu'n,
at tchwinqil te jun majx, chi
Moisés.⁴

Me nti'x jun njapin tu'n.

⁶Me atzin te' tu'n qok tz'aqle twutz
qMan Dios noq tu'n qnimb'il, ntq'ma'n
toj Tu'jil Tyol Dios:

Mi kub' kyq'ma'n toj kyanmi'n,
¿Ankye k'jawix toj kya'l q'il tumil
tu'n qklet?*

Qu'n qa ma qo yolin ikyjo, nkub'
qq'ma'n nyakuj qa mix k'u'l Crist
q'ol tumil.

⁷Ex mi kub' kyximi'n,
¿Ankye k'welix toj kynajb'il
kyimnin q'il tumil tu'n qklet?

Qu'n qa ma qo yolin ikyjo, nkub'
qq'ma'n nyakuj qa mix jatz anq'in
Crist kyxol kyimnin q'ol tumil qe.

⁸¿Me ti'tzin ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios
ti'jjo lo? Chi' kyjalu'n:

Nqayin ta' Tumil kyuk'iy.
Ex ayexa chi k'wel q'mante tu'n
kytzi'y, ex toj kyanmi'n.^w

Me atzin tumiljo lo ti'jjo Tb'anil
Tqanil kolb'il, a nqyoli'n: ⁹Qa ma kub'
tq'ma'n tu'n ttzi'y ex toj tchwinqila, qa
a Jesús tAjawa; ex qa ma txi tnimi'n
toj tanmi'n qa jatz anq'intl Jesús
kyxol kyimnin tu'n qMan Dios te
chojb'il tila, ok kletila. ¹⁰Qu'n noq tu'n
qanmin, kxele qninin tu'n qok tz'aqle
twutz qMan Dios. Ex tu'n q'tzi ex tu'n
qchwinqil k'wele qyek'ine qa a Jesús
qAjaw, tu'n qklet tu'n. ¹¹Qu'n ntq'ma'n
toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n: Alkye knimil
ti'lj, nlay tz'el toj ttx'ixew.^x

¹²Qu'n junx kyoklinxjal kykyaqil twutz
qMan; qa Judiy, mo minaj. Qu'n junch'in
tAjaw Tkyaqil kyib'aj kykyaqilxjal, ex
nxi tq'o'n tky'iw'b'il kyib'aj kykyaqiljo
nchi kub'sin kywutz te. ¹³Qu'n ikytzi'n
ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n:
Kykyaqiljo nchi kub'sin kywutz te qMan
Dios tu'n kyklet, ok kchi kletilch.^y

¹⁴¿Me tze'ntzin tten aj kykub'sin
kywutz te Dios, qa na'm kynimin ti'j?
¿Ex tze'ntzin tten tu'n kynimin ti'lj, qa
na'm kyb'inte Tqanil? ¿Ex tze'ntzin
tten tu'n kyb'inte, qa mix a'l xi q'mante
Tb'anil Tqanil kye? ¹⁵¿Ex tze'ntzin tten
tu'n t-xi q'ma'n Tqanil, qa mix a'lxi xi
chq'onkye? Ikytzi'n tze'nku ntq'ma'n toj
Tu'jil Tyol Dios: Tb'anilix kyuliljo aye
nchi q'mante Tb'anil Tqanil kolb'il.^z

¹⁶Me nya tkyaqilxjo ma kub' kynimin
a Tb'anil Tqanil kolb'il, qu'n ikytzi'n
tze'nku tq'ma Isaías toj Tu'jil Tyol Dios:
Ay wAjaw, ¿Ma atpela a'l la ma txi
b'i'n te' Tb'anil Tqanila, a ma txi
qq'ma'n?^a

¹⁷Qu'n nqo klet qa ma txi qb'i'n, ex qa
ma txi qninin Tb'anil Tqanil ti'lj Crist.

¹⁸¿Mipela xkyb'i tkyaqil xjal Tb'anil
Tqanil kolb'il? Matxi, qu'n ikytzi'n
ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios:

Ma tz'el tq'ajq'ojil twi' tkyaqil
tch'iysb'in qMan Dios toj tkyaqil
twutz tx'otx'.

Ex a Tqanil ma kanin kyuk'a
kykyaqil xjal.^b

¹⁹Tu'npetzi'n, ¿Ma na'mpetzila tel
kyniky' aj Israel te? Matxi, qu'n tnejilix
tq'ma Moisés toj Tu'jil Tyol Dios:

Ex kchi okil nq'o'n toj xky'aqb'il ti'lj
juntl tnam, a nya Ntanimach.

Ex kchi q'ojlila ti'lj juntl tnam, a nti'
tnab'l toj kywutza.^c

²⁰Ex ikyxjo tq'ma Isaías kujxix wen:
Me ayetzi'n a mi nchi jyontaq wi'ja,
ma chin kneta kyu'n.

Ex ma txi nyek'in wib'a kye, a mi
nchi qanlajtaq wi'jach.^d

²¹Me nyolin Isaías kyi'lj aj Israel kyjalu'n:
Tkyaqil q'ij nchin txoki'n kyi'ljjo
xjal, a kyky'e' tu'n kynimin, ex
xmiletz'qech.^e

A twutzxix Ttanim qMan Dios

11 ¹Atzin ja'lin, ¿Mapela tz'el ti'jlin
te qMan Diosjo Ttanim te jun
majx, aye' aj Judiy? ¡Mina! Qu'n ikyqinx
weji'y, aj Judiyqi'n, ex antza tzajnin

⁴10:5 Lv. 18:5. ⁵10:6 Deu. 30:12. ^w10:8 Deu. 30:12-14. ^x10:11 Is. 28:16. ^y10:13 Jl. 2:32. ^z10:15 Is. 52:7. ^a10:16 Is. 53:1. ^b10:18 Sal. 19:4. ^c10:19 Deu. 32:21. ^d10:20 Is. 65:1. ^e10:21 Is. 65:2.

nyajila ti'lj Abraham ex ti'ljjo ch'uq xjal, a tzajnin ti'lj Benjamín, a tk'wal Israel.^f Me nya ma chin el ti'ljin Dios. ²Qu'n atxix na'mtaq tkub'lin xkye tkyaqil, ax Dios o jaw sk'o'nkye aj Judiy, tu'n kyok te Ttanim, ex nya o chi el ti'ljin. ¿Ma mi'tzin b'i'n kyu'u'n tze'nku ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios, tej tyolb'in Elías kyi'lj aj Judiy toj tna'lj Dios? Chi' kyjalu'n:

³Ay wAjaw, aye tsanjila, ma chi kub' kyb'yo'n aj Judiy, ex ma chi kub' kyyuch'in t-altara, a ja' nkub'e patit oyaj ex chojb'il il twutza.

Ex njunalxa ma chin kyij ten, ex kyaj tu'n nkub' kyb'yo'n.^g

⁴Me xi ttzaq'win Dios:

O tz'el npa'nji'y wuq mil ichin, aye b'ajxi chi k'uline twutz juntl dios, a Baal tb'i.^h

⁵⁻⁶Atzi'n ja'lin; ma kyij jun jte'b'in kyb'aj aj Judiy, aye sk'o'nqexix tu'n t-xtalb'il qMan Dios, ex nya tu'n kyb'inchb'in. Qu'n noqit tu'n kyb'inchb'in, matla chi klettz kyu'nx kyib'x, ex nti'tla tajb'intzjo t-xtalb'il qMan Dios.

⁷¿Tze'ntzi'ntz ikyjo? Mi xknet kyu'n aj Judiy tu'n kyok te tz'aqle twutz Dios, ex ma txi kujix kyanmin. Me ayetzin sk'o'nqex tu'n qMan, ma chi ok te tz'aqle twutz, noq tu'n t-xtalb'il, ⁸tze'nku ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios:

Ex ax Dios ok jpunte kynab'l, tu'n mi tz'el kyniky' te, ex ax xi kujsinte kyanmin, tu'n mi kynaye, ex ok tjpun kyxkyin, tu'n mi kyb'ie.

Tze'nx kyten ja'lin.ⁱ

⁹Ex ikyxjo tq'ma David toj Tu'jil Tyol Dios:

Noqit axjo kyiky'sb'il nintz q'lj kub' toj kyb'e, tu'n kyb'aj jaw takpaj ti'lj, ex tu'n tb'aj kyjtz'o'n kyib' toj, ex tu'n kykyij tjaq' tkawb'il Dios kujix wen.

¹⁰Noqit tzaj yupj toj kywutz, tu'ntzin mi kyla'ye, ex atzintla' ttzkyel kyi'lj kyij k'owe' tjaq' kyiqitz te b'isb'ajil te jun majx.^j

A kolb'il kye nya Judiyqe

¹¹Tu'n xi kub' tz'aj aj Judiy toj tkyaqiljo lo, ¿Mapela chi kub'xtz te jun majx ti'lj kynimb'il? iMina! Me tu'n s-el kyi'ljin aj Judiy qMan Dios, ex tu'ntzin tjaw chyo'n kyanmin, b'e'x tzaj tq'o'n Dios kolb'il kye nya Judiyqe. ¹²Tu'ntzin tej kykub' tz'aj aj Judiy, b'e'x tzaj tq'o'n qMan Dios kolb'il kye txqantl, aye nya Judiyqe. Exsin qa nimx tky'iwb'il qMan Diostz tzaj kyib'aj kykyaqil xjal tu'n ikyjo, ¿Mixla ya'tzjo aj kymeltz'aj aj Judiy tu'n kyok te Ttanim Dios junx kyuk'a' txqantl xjal, a nya Judiyqe?

¹³At jun nyola kyuk'iy, ayi'y nya Judiyqi'y, qu'n ma tzaj tq'o'n Dios wokli'n te tsanjil kyxola. Tu'npetzi'n, tokxix tilil wu'n toj waq'i'n, ¹⁴qu'n wajatla'y tu'n kyklet junjun nxjalila, tu'ntzintla aj kyok ka'yi'n kyu'n, aj kyoka te Ttanim Dios, b'e'x tu'n tjaw chyo'n kyanmin, ex tu'n kyok lipe kyi'ja tu'n kyklet. ¹⁵Qu'n noq tpajlin xi el i'ljin Judiy tu'n Dios, tkyaqil nimil nya Judiy ma kyij toj wen tuk'a Dios. Me noqit chi meltz'aj, manyorxitle ky'iwb'ilx tu'n qMan Dios tib'aj tkyaqil nimil Judiy ex nya Judiy, exsintla jun anq'b'il kyxol kyimin. ¹⁶Qu'n te Abraham te qMan Dios te', ex ok te xjanxix, junx kyuk'a txqantl tnejil kyxe'chil aj Judiy. Exsin ikyqex kye txqantl aj Judiy kchi okil xjanxix. Ikytzi'n tze'nku jun tze; qa b'a'n tlok', il ti'lj tu'n kyel tq'ob' b'a'n.

¹⁷Qu'n ayetzin kye aj Judiy tze'nqeku' tq'ob' jun wiq tqan lob'j tb'anilix wen, ex ayetzin kye aj nya Judiyqi'y tze'nqeku' tq'ob' jun tqan lob'j toj k'u'l. Ikyqetzi'n aj Judiy, aye' mi xkub' kynimin, b'e'x xi ok xikyb'ita te kyxel. Atzin ja'lin, nchi anq'in ti'ljjo tlok' tnejil tqan lob'j, ex tu'nxjo anetzi'n ate kychwinqila. ¹⁸⁻¹⁹Me

^f11:1 Fil. 3:5. ^g11:3 1Re. 19:10-14. ^h11:4 1Re. 19:18. ⁱ11:8 Deu. 29:4; Is. 29:10. ^j11:10 Sal. 69:22-23.

mi jaw kynimsin kyib'a kyib'ajjo aj Judiy, qu'n akula kyq'may: Ma chi el tx'emit kye aj Judiy, ex ma qo oka te kyxel toj Tkawb'il Dios, qa chi chiji'y. Nya b'a'n kyxima ikyjo, qu'n nyaqe kye' nchi ka'chin te tlok' tze; qala' a tlok' tze nk'a'chin kyij'a. ²⁰Qu'n noq tu'n mix kub'e kynimin kye aj Judiy ja xi ele tx'emite, ex ayetzin kye' ma chi ok te kyxel noq tu'n kynimb'ila. Tu'npetzi'n, mi kyjaw kynimsin kyib'a, qala' kyajsintz ti'lj kyanmi'n, qu'n ex ikyxjo aku chi el tx'emita. ²¹Qu'n qa ma chi el ttx'e'min Dios aj Judiy, aye tq'ob'ku tqan lob'j, ex ikyxjo kye', ¿Tin qu'niltz nlay chi el tx'emin kye', qa ma tz'el kyij'li'n?

²²Qu'n tz'elku kyniky'a te: Wenxix te Dios kyuk'a' wal'qe toj kynimb'il; me kujxix kyuk'a nchi kub' tz'aq. Ex ayetzin kye', il ti'lj tu'n tkub' kyb'inchinji'y wen, ex tu'n kyxi lipe'y ti'lj qMan Dios, qu'n qa mina, ex ikyx kyeji'y aku chi el tx'emian tu'n. ²³Ex ikyxjo kye aj Judiy, qa ma chi meltz'aj, kchi k'wel xikyb'in juntl majl, qu'n at te Dios tipin tu'n tb'antjo ikyjo tu'n. ²⁴Qu'n qa ayi'y nya Judiyqi'y, ma chi el tx'emian ti'lj jun toj k'ul tqan lob'j, tu'n kyok xikyb'in ti'lj jun toj ja tqan lob'j, a mixsin ya'tzjo kye', aye' tq'ob'kuxix tqan lob'j, aye' aj Judiy, qa ma chi meltz'aj, chi okil xikyb'in ti'ljixjo ttxuyil tb'anil tqan lob'j.

Ok kchi kletil aj Judiy

²⁵Ayi'y werman, waja tu'n tel kyniky'a te' yol ewintaq ojtxe, tu'ntzin mi tz'ok kyq'o'nexix kyib'a te aj nab'l: Ayetzi'n junjun aj Judiy ma kub' kych'u'xsin kyanmin, nya te jun majx; qala' noq tu'n tjapin b'aj kyb'aja, aye nya Judiyqi'y, toj kynimb'il. ²⁶Ajtzin tb'ajjo ikyjo, kykyaqilx aj Israel kchi kletil, tze'nku ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios:

Tzul Kolil toj Sion q'ol tzaqib'l kye aj Judiy.

Ex k-elil pa'n tkyaqil nya wen kyij' aj Israel.^k

²⁷Atzin weji'y Nyol kyijlin b'ant ti'lj kyuk'a, aj tel wi'n kyilch.^l

²⁸Aye xjal aj Judiy i ok ajq'oj ti'ljjo Tb'anil Tqanil kolb'il, noq tu'n xi q'o'n tumil kolb'il kye'y, ayi'y nya Judiyqi'y. Me k'u'jlinqe tu'n qMan Dios, qu'n ax jaw sk'o'nkye atxix ojtxe kyuk'a tnejil kyxe'chil. ²⁹Qu'n tkyaqiljo o tzaj tq'o'n Dios, nlay tz'el ti'n; ex a txokb'il tu'n kyok te Ttanim, nlay tx'ixpit. ³⁰Qu'n ikytzin tze'nku kye' ojtxe. Ma tz'el kyij'li'n Dios. Me tzaj q'aq'in tk'u'lj Dios kyij'a, noq tu'n mix kub'e kynimin aj Israel. ³¹Exsin ikyxjo ja'lin, ma tz'el kyij'lin aj Israel Dios, tu'n ttzaj q'aq'in tk'u'lj kyij', ikyxjo tze'nku kye'. ³²Qu'n tkyaqil xjal o tz'ok tq'o'n Dios tjaq' tqanb'il, tu'n tel kyij'lin, ex tu'n ntzaj q'aq'inl tk'u'lj Dios kyij' kykyaqil xjal tu'ntzintla kyklet, aye aj Judiy ex nya Judiy.

³³Nti' juntl tze'nku te qMan Dios. Qu'n nimxla ta'ye t-xilin t'nab'l ex jni' tojtzqib'l. Nlayxla tz'el qniky' te jni' t-ximb'itz; nlayxla tz'el pjetjo jni' tkawb'il; ex nlayxla b'ant xpich'it tkyaqil tumil qu'n. ³⁴¿Ma atpela jun n-el tniky' ti'ljjo t'nab'l qAjaw? Ex ¿Ma atpela jun o tzaj xnaq'tzinte?^m ³⁵Ex ¿Ma atpela jun o txi q'o'nte ch'in te qAjaw, tu'ntzintla tzaj tq'o'n t-xel? ³⁶Qu'n tkyaqilx antza ntzaje te qMan Dios, ex ax kub' b'inchinte tkyaqil, ex ax tAjaw Tkyaqil. Nimxit tb'i qMan Dios te jun majx. Ikyxitjo.

Tzaj tq'o'n Dios toklin junjun nimil

12 ¹Ayi'y werman, nimxix nq'aq'in tk'u'lj qMan Dios kyij'a. Tu'npetzi'n, nchin kub'sin nwutza kye'y, tu'n t-xi kyq'onji'y kyxmilila te tze'nku jun oyaj itz', xjanxix ex tb'anilx twutz qMan Dios. Qu'n atzi'n tumil kyk'ulb'ilji'y lu'n, twutzix ex tojxix tumil. ²Ikytzi'n, mi chi ok lipe'y ti'ljjo kynab'lxjal tzalu'n twutz tx'otx'; qala' kyt'ixpinks kynab'la, tu'ntzin ttx'ixpitjo kychwinqila, tu'n tokjo kynab'la saqxix wen. Qu'n ikytzin k-elile kyniky'ji'y te tajb'il qMan Dios, a tb'anilx, a tz'aqlexix, a ntzalaj Dios ti'lj.

^k 11:26 Is. 59:20. ^l 11:27 Jer. 31:33-34. ^m 11:34 Is. 40:13.

³Noq tu'n t-xalbal'il qMan Dios, ma tzaj q'o'n wokl'in tu'n t-xi nq'ma'n kye'y, tu'n mix a'l jun, jaw tnimsin tib' kywutzjo txqantl; qala' teyilex te junjun tu'n tkub' t-ximin tojxix tumil, tze'nkuxjo tnimb'il o tzaj tq'o'n Dios. ⁴Qu'n ikytzi'n tze'nku qe, at jun qxmilil, ila' elnin; ex nya ax toklin junjun.^a ⁵Ikytzin qte'n, ma nintz qb'aj, me ma tzaj q'o'n qoklin tu'n qok te junxch'in qxmilil, a t-xmilil Crist. ⁶Qu'n teyilex te junjun toklin ma tzaj q'o'n tze'nkuxjo taj qMan Dios, tu'n t-xalbal'il.^o Tu'npetzi'n, qa ma tzaj tq'o'n Dios qoklin tu'n qyolin Tyol, qb'inchinku tze'nkuxjo qnimb'il ma tzaj tq'o'n. ⁷Ex qa ma tzaj tq'o'n tu'n qajb'in kye txqantl, qo okin b'a'nix; ex qa ma tzaj tq'o'n tu'n qxnaq'tzin, qq'onk tilil, tu'n qxnaq'tzin wen. ⁸Qa ma tzaj q'o'n tu'n qoksin kyk'u'j txqantl, b'a'n tu'n tok tilil qu'n; qa ma tzaj q'o'n qoklin tu'n qsipin ch'in ti'ljo at qe, qq'onx tuk'a tkyaqil qanmin. Ex qa ma tzaj q'o'n qoklin te nejinel, b'a'n tu'n tjapin b'ajx qu'n toj tumil; ex qa ma tzaj q'o'n qoklin tu'n tq'aq'in qk'u'j ti'l jun quk'a, q'aq'inx qk'u'j tuk'a tzaljb'il.

¿Tze'ntzin tu'n qb'ete toj tumilix?

⁹Kyk'u'jlink kyib'a kyxolxa, nya tuk'a kab'e kyk'u'ja. Kyi'jlemilji'y tkyaqiljo nya wen, ex chi lipeka ti'ljo wen. ¹⁰Q'aq'inx kyk'u'ja kyxolxa nyakuj kyitz'in kyib'a, ex kyq'onxa amb'il te juntl, tu'n tkub' kynimin kyib'a kyxolxa. ¹¹Kyq'onka tilil ti'l kynimb'ila, ex mi chi kub' numja. Qala' chi ajb'inxita te qAjaw tuk'a tkyaqil kyanmi'n. ¹²Chi tenxita toj tzaljb'il, tu'n q'ub'il kyk'u'ja at; ex chi ayonxita tajb'il qMan, qa ma tzaj jun ti' kyil'ja. Ex kukxit chi na'nji'y Dios. ¹³Chi oni'n kyil'jo nimil, aye' atx taj kye. Ex kyxk'aminqekuji'y toj kyja'y aye nchi kanin q'olb'il kye'y. ¹⁴Mi txi' kyqani'n qanb'il kyib'ajjo nchi b'inchin mib'in kyil'ja, qala' kyqaninxa tky'iwb'il Dios kyib'aj.^p ¹⁵Chi tzalajxa kyuk'a nchi tzalaj; ex chi oq'a kyuk'a

nchi oq'. ¹⁶Chi tenxita tuk'a nuk'b'il kyxolxa. Mi jaw kynimsin kyib'a,^q ex mi chi tzaj tx'ixwi'y tu'n tok kymujb'in kyib'a kyuk'a tal mutxin xjal. ¹⁷Mi kub' kyb'inchin nya wen kyil'jo aye nchi b'inchin nya wen kyil'ja; qala' kyq'onka tilil, tu'n kyb'inchinteji'y wen twutz tkyaqil. ¹⁸Kyq'onka tilil, tu'n kyjyon tumil tu'n kyanq'i'n tuk'a jun nuk'b'il kyuk'a kykyaqil xjal. ¹⁹Ayi'y werman, k'u'jlinq'i'y wu'n; mi txi kyq'o'n t-xeljo nya wen tuk'a nya wen; qala' kyq'onkja tuk'a Dios, qu'n ate Dios kkwil. Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Qu'n ayin we' at woklin tu'n nkawi'n;

ex wuk'a we' kxelile, chi qAjaw.^r

²⁰Qu'n ikyxjo ntq'ma'n:

Qa at wa'yaj ti'l tajq'oja, q'onxa twach.

Ex qa at k'waj ti'l, q'onxa tk'wa'ch.

Qatzin qa ma b'antjo lu'n ikyjo, ktzajil tb'is, ex ktzajil tx'ixwe.^s

²¹Mi txi kyq'o'n kyib'a tu'n tkub' kyil'ja tu'n nya b'a'n; qala' ate nya b'a'n tu'n tkub' ti'l, tu'n wen nkub' kyb'inchin.

13 ¹Kyq'onx kyib'a tjaq' kawil tzalu'n twutz tx'otx', qu'n tu'n nti' jun kawb'il, a nya tu'n Dios; ex tkyaqil kawil, ax Dios q'olte kyoklin. ²Tu'npetzi'n, qa at jun xjal mi nkub' tnimi'n kawb'il, n-el ti'jli'n a tkub' tu'n Dios. Ex ankye' nkub' tb'inchin ikyjo, ax n-ok aj paj ti'ljx, ex kkwil Dios ti'lj. ³Qu'n aye kawil nya tu'n kykawin kyil'jo nchi b'inchin wen; qala' kyil'jo nya wen nkyb'inchin. Tu'npetzi'n, qa taj te tu'n mi txi kawini'y tu'n kawil, b'inchinkutzinji'y wen, ex axte kawil k-yolil ti'lja qa wena, ⁴qu'n tkub' tu'n qMan Dios tu'n tajb'in te. Me qatzin qa mina xkub' tnimi'n, kxel kawin tu'n, qu'n nya noq tokku te kawil; qala' ax Dios q'olte tu'n tkawin kyil'jo kykyaqil nchi b'inchin nya wen. ⁵Tu'npetzi'n, il ti'l tu'n tokx kyq'o'n kyib'a tjaq' kawb'il, nya noq o'kx tu'n mi che'xe kawini'y tu'n, qala' ikytzin ikyx tumiljo.

^a 12:4 1Co. 12:12. ^o 12:6 1Co. 12:4-11. ^p 12:14 Lc. 6:28. ^q 12:16 Pr. 3:7. ^r 12:19 Deu. 32:35.

^s 12:20 Pr. 25:21-22.

⁶Tu'npetzi'n, kychjonxji'y tkyaqil wiq k'ayb'il kye kawil, qu'n aye kawil nchi ajb'in te Dios, ex at kyoklin til'jjo aq'untl lo. ⁷Ex kychjonxji'y tkyaqil kyk'asa, ja' k'asb'inaqi'y, tze'nku chojb'il te kawil, ex jni' k'ayb'il. Ex qa at jun at toklin tu'n tkub' nimit, kyniminkuy.[†]

⁸Mi chi anq'i'n noq tu'n tx'ex, me at jun kyk'asa; noq tu'n kyk'u'jlin te kyib'a kyxolxa. Qu'n alkye nk'u'jlin til'j tuk'a, tu'ntzintzjo njapin tkyaqiljo tajb'il qMan Dios tu'n, a tze'nku ntq'ma'n toj ojtxe kawb'il. ⁹Qu'n ntq'ma'n kawb'il tu'n mi ky'a'jiniy,[‡] ex mi b'i'yi'n,[‡] ex mi tz'elq'i'n,[‡] ex mi ja b'ant jun yol tu'n til'j juntlch,[‡] ex mi pon tk'u'ja til'jjo kyexjal.[‡] Qu'n tkyaqiljo lu'n ex jni' txqantl kawb'il npon b'aj noq tuk'a nuk'b'il lo: Tu'n tok kyk'u'jlin kykyaqil kyxjalila tze'nkuxjo kye![‡] ¹⁰Ankye nk'u'jlin kyij tuk'a, nlay kub' tb'inchin jun nya b'a'n kyij. Atzintza njapine b'ajjo t-xilin ojtxe kawb'il qu'n, tu'n qk'u'jlin te qib'.

¹¹⁻¹²Toj tkyaqiljo lo, tz'eltzin kyniky'a til'j tq'ijil ja'lin, qu'n o qo klet, ex ch'ix tul qAjaw q'ilqe te jun majx. Tu'npetzi'n, kyq'onktzi'n tilil, tu'n kyjaw sak'paja toj kynimb'ila. Qu'n tkyaqiljo il ch'ix tjapin b'aj, tze'nku jun qniky'in, aj ttzaj t-xe kya'j. Tu'n ikyjo, kytzaqpinkjtzinji'y tkyaqil taq'nb'in qxopin, a b'inchj il, ex kyktxunk kyib'a tuk'a taq'nil spiky'in, a tajb'il qMan, tze'nku jun xo'l q'aq' at xb'alin ex tkxb'il te joyb'il q'oj. ¹³Qo b'et-xix toj tumil ex toj spiky'in, nya noq tu'n qlo'n, tu'n qtx'ujte, tu'n qky'a'jin, ex jni' tzeqb'il, ex tu'n qq'o'jin, ex tu'n tlo'chj qk'u'j. ¹⁴Qala' tu'n tye'kin qAjaw Jesucrist toj qchwinqil, tze'nku jun xb'alin saq tok qil'j kywutzxjal. Ex mi txi qq'o'n amb'il tu'n qb'inchin a ntqanin ojtxe qte'n, a nya wen.

Mi yolb'i'n kyij txqantl tuk'iy

14 ¹Ayi'y, a ma chi tiji'n toj kynimb'ila, kyk'mo'mqeji'y aye' nya kuj ite' toj kynimb'il. Qu'n at ila'

tumil, a at tajb'in te k'ulb'il te qAjaw. Tu'npetzi'n, mi chi xo'n yola til'j ti' t-xilin kyxim, a nya junx ta' tze'nku kye'. ²Jun techil: At junjun nimil qa nti' tky'i te te, tu'n t-xi tchyo'n tkyaqil ti', me at junjuntl toj tnimb'il qa noq itzaj b'a'n txi tchyo'n. ³Ayetzin kye nxi' tkyaqil kyu'n, nya wen tu'n kyyolb'i'n kyij'jjo aye noq itzaj nxi' kyu'n. Ex ayetzin kye noq itzaj nxi' kyu'n, nya wen tu'n kyyolb'in kyij'jjo aye nxi' kycho'n tkyaqil. Qu'n kykyaqiljo lu'n ma chi ok te tk'wal Dios. ⁴¿Ma atzin tokli'n tu'n tkawi'n til'j taq'nil juntl? iMina! Qu'n o'lx te tajaw aq'untl at toklin til'jjo lu'n, qa wen toj twutz mo minaj. Me til'jjo a tu'n t-xi qchyo'n mo minaj, ate qAjaw at tipin tu'n tel wen tkyaqil nimil tu'n.

⁵Juntl tumil: At junjun nq'mante qa at junjun q'ij nimixitl toklin tze'nku juntl, ex at junjun nxi niminte qa kykyaqilx q'ij junx kyoklin. Me teyilex te junjun b'a'n tu'n t-ximin til'j alkye' q'ij wen toj twutz, ja' tu'n tk'uline. ⁶Alkye nimil nim toklin jun q'ij toj twutz, b'a'n, qu'n te nimsb'il tb'i qAjaw. Ex alkye mikyxi' toj twutz, ex te nimsb'il tb'i qAjaw.[‡] Ex ikyxjo, alkye nxi tchyo'n tkyaqil ti', a wen toj twutz, b'a'n tu'n t-xi tchyo'n te nimsb'il tb'i qAjaw, qu'n kxel tq'o'n chjonte te qMan Dios ti'j. Ex alkye' mi nxi' tkyaqil ti' tu'n, a nya wen toj twutz, ex b'a'n tu'n mi txi tchyo'ne, qu'n ex te nimsb'il tb'i qAjaw, qu'n ex kxel tq'o'n chjonte te Dios til'j tkyaqiljo nxi' tu'n. ⁷Mix a'lx jun nimil n-anq'in ex nkyim noqx tu'n tnimsin te tib'. ⁸Qu'n qa itz'qo, te nimsb'il tb'i qAjaw; ex aj qkyim, ex ikyxjo, te nimsb'il tb'i qAjaw. Ex qa itz'qo ex qa ma qo kyim, te qAjawqo. ⁹Qu'n tu'npetzi'n, kyime Crist, ex jatz anq'in juntl majl, tu'n tok te tAjaw tkyaqil itz' ex kyimnin. ¹⁰Tu'npetzi'n, ¿Ti'n te toklin tu'n tkawi'n kyib'aj txqantl nimil? ¿Ex tiqu'nil nchi el til'jli'n? Qu'n qkyaqilx qo pon twutz

[†]13:7 Mt. 22:21; Mr. 12:17; Lc. 20:25. [‡]13:9 Ex. 20:14; Deu. 5:18. [§]13:9 Ex. 20:13; Deu. 5:17. [¶]13:9 Ex. 20:15; Deu. 5:19. [×]13:9 Ex. 20:16; Deu. 5:20. [†]13:9 Ex. 20:17; Deu. 5:21. [‡]13:9 Lv. 19:18. [¶]14:6 Col. 2:16.

Crist, tu'n qkawajtz tu'n.^b ¹¹Qu'n
ikyztzi'n ntq'ma'n toj Tu'ljil Tyol Dios:
Twutzxix itz'qin we', chi qAjaw.

Ex twutzxix qa tkyaqil xjal k'wel
meje,
ex k'wel tpa'n tb'inchb'in nwutza,
qa wen ex qa minajch.^c

¹²B'i'ntl qu'n, qa il ti'lj tu'n qpon
twutz Dios chiky'b'ilte tkyaqiljo qxim ex
qb'inchb'in.

**Mi qo b'ujin qxol noq tu'n tpaj
jun ti', a nya nimxix t-xilin**

¹³Tu'npetzi'n, nya wen tu'n qyolb'i'n
kyi'lj juntl. Qala' kyq'onka tilil tu'n
kyb'inchinteji'y tb'anil, ex tu'n mi chi
jawe takpaje kyermana toj kynimb'il
tu'n kypaja, tu'n mi chi kub' tz'aeq toj il.

¹⁴Qu'n b'i'n wu'n tu'n qAjaw Jesús,
qa nti'x jun ti' nya wen tu'nx tib'x,
qu'n a nya wen ntzaj noq tu'n qxim.
Tu'npetzi'n, qa at jun ti' nya wen toj
twutz jun xjal, exla nya wentz tu'n
tkub' tb'inchin. ¹⁵Qa ma kub' numj
termana, noq tu'n xi tchyo'nji'y a nya
wen toj twutz, nti' tk'u'ja ti'lj ikyjo. Mi
txi tq'o'n amb'il tu'n tnaj jun termana,
noq tu'n tpajjo tniky'b'ila, a nlab'ti'y ti'lj
tu'n t-xi tchyo'n, qu'n ate Crist o kyim
te klotte. ¹⁶Ex mi txi tq'o'n amb'il, tu'n
kyyolb'in ti'ja, noq tu'n tpajjo wen n-ele
toj twutza. ¹⁷Qu'n a Tkawb'il qMan Dios,
nya noq tu'n qwa'n ex tu'n qk'wan; qala'
tu'n tten jun qchwinqil tz'aqle, ex jun
qmujb'il qib' tuk'a qtzaljb'il tu'n Xewb'aj
Xjan. ¹⁸Qa ma qo ajb'in te Crist tojjo
tumil lo, ktzalajil qMan Dios qilj, ex
wen qo elile kywutzxjal. ¹⁹Tu'npetzi'n,
i tok tilil qu'n tu'n qmujb'in te qib'
qxolx, ex tu'n qch'iy toj qnimb'il. ²⁰Mi
kub' tnajsi'n taq'nb'in qMan Dios toj
tanmin juntl, noq tu'n tpajjo tniky'b'ila.
Qu'n twutzx qa tkyaqilx te ti' nti' tky'i
tu'n t-xi qniky'b'in. Me nya wen tu'n
tb'inchin, tu'n tjaw takpaj juntl toj
tnimb'il, noq tu'n tzaqpi'n ti'lj tkyaqil
niky'b'il, a taja. ²¹Tu'npetzi'n, mi txi
tchyonji'y chib'j, ex mi txi tk'wanjiy

vin, qa nya wen toj twutz termana, qu'n
yaj qa noq tu'n tpajjo ikyjo xkub'e tz'aeq
termana toj il, mo saj numj toj tnimb'il.
²²Tenxix tnimb'ila twutz qMan Dios,
qu'n nimxix ky'iw'b'il tib'ajjo nimil, a
ntna'n toj tanmin qa nti' til ti'ljjo t-xim,
ex ti'ljjo tb'inchb'in. ²³Me qa at kab'e
tk'u'ja ti'ljjo nxi tchyo'n, axa n-ok aj
paj ti'ljxa, qu'n nya tuk'a tnimb'ila nxi
tchyo'n. Ex tkyaqiljo nya tuk'a qnimb'il
nb'ante, atzin iljo.

Il ti'lj tu'n qk'u'jlin kye kuk'a

15 ¹Me awotzinqe, awo at qipin toj
qnimb'il, il ti'lj tu'n kyiky'xjo
kuk'a qu'n, a nyaxix kujqe toj kynimb'il,
ex mi kub' qb'inchin a tze'nkuxjo
qaj. ²Qala' ax junjunqe k'wel b'inchin
te' b'a'n, tu'ntzin tajb'in te onb'il kye
kuk'a, ex tu'n kytzalaj ti'lj, ex tu'n
kych'iy toj kynimb'il. ³Qu'n ikyxjo xkyij
tyek'in Crist; qu'n mix kub'e tb'inchine
tze'nkuxjo taj. Qala', ma tz'ikyx tu'n
tze'nkuxjo ntq'ma'n toj Tu'ljil Tyol Dios:
Atzin yash'ilte s-ok q'o'n, ma kub' tz'aeq
wib'ajach.^d

⁴Qu'n tkyaqiljo xq'umlajtz toj Tu'ljil
Tyol Dios, kyij tz'ib'in te jun xnaq'tzb'il
te qe, tu'ntzintla tqe qk'u'j, ex tu'n qwe'
toj tkyaqiljo n-iky'x qu'n, ex tu'n qonit
toj qnimb'il. ⁵Noqit ax qMan Dios, a
tzaj q'o'n te t-xel kye'y toj kynimb'ila ex
Q'uqb'il kyk'u'ja, aku tzaj mojin kye'y,
tu'n kyb'eta toj tb'anil kyxolxa, tze'nku
xkyij tyek'in Crist, a Jesús, ⁶tu'ntzin
kykyaqilxa junx ja kynimsi'n tb'i qMan
Dios te jun majx, a Ttata qAjaw Jesucrist.

**Ajo Tb'anil Tqanil nq'umlajtz
kye' nya Judiy**

⁷Tu'npetzi'n, kymujb'inktzin kyib'a
kyxolxa, tze'nku te Crist ma tz'ok
tmujb'in tib' kuk'a, te nimsb'il tb'i qMan
Dios. ⁸Kxel nq'ma'n kye'y, qa Crist, a
Jesús, xi tq'o'n tib' tu'n tajb'in qe, a awo
aj Judiy, ex tu'n tyek'it qa tz'aeqlexix
Dios tuk'a Tyol, tej tjapin b'aj tu'n Jesús
tu'n tkujstijo a tzaj ttziyin qMan Dios

^b 14:10 2Co. 5:10. ^c 14:11 Is. 45:23. ^d 15:3 Sal. 69:9.

kye qxe'chil ojtxe. ⁹Ex nya o'kqox; qala' tu'n tnimsit tb'i qMan Dios kyu'nxjal nya Judiyqe, noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j qMan kyi'lj, tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Tu'npetzi'n, kchin b'itzila b'itz,
ex ok kjawil nnimsi'n tb'iy kyxol
txqantl xjal, aye' nya Judiyqe.^e

¹⁰Ex juntl majl ntq'ma'n:

Chi tzalajxa, ayi'y nya Judiyqi'y,
junx kyuk'a Ttanim qMan Dios.^f

¹¹Ex toj juntl tnej Tu'jil Tyol Dios,
ntq'ma'n:

Chi b'itzi'nqi'y tb'i qAjaw, ayi'y nya
Judiyqi'y.

Ex chi nimsi'n tb'i kyxol tkyaqil xjal
twutz tx'otx'ch.^g

¹²Ex ikyxjo kub' ttz'ib'in Isaías:

K-itzi'jl juntl ti'ljo tyajil Isaí, tze'nku'
t-xul tze.

Ex kkawil tib'aj tkyaqil xjal, a nya
Judiyqe,
aye' k-okil qe kyk'u'j ti'ljch.^h

¹³Ax Dios, a ntzaj q'onte q'uib'il qk'u'j,
nojsinte kyanmi'n tuk'a nim tzaljb'il
ex jun nuk'b'il toj tkyaqil, tu'ntzintla
kych'liya wen tojjo kyq'uib'il kyk'u'ja ti'lj,
noq tu'n tipin Xewb'aj Xjan.

¹⁴Ayi'y werman, ma qe nk'u'ja, qa
ma noj kyanmi'n tuk'a tkyaqil b'a'n ex
ojtzqib'l, tu'n tel kyniky'a te, ex tu'n
kyq'o'n jun tumil kyxolxa. ¹⁵Tojjo wu'ja
lo, ma txi ntz'ib'i'n junjun tumil kuj
ch'in, tu'ntzin mi tz'ele naje' t-xtalb'il
Dios toj kyk'u'ja, a ma tzaj toqxenin
we'y, ¹⁶tu'n wajb'i'n te Jesucrist kyxoljo
xjal nya Judiyqe, tze'nku jun pale. Qu'n
atzin waq'inji'y tu'n t-xi nq'ma'n Tb'anil
Tqanil Dios te kolb'il, tu'ntzin tyek'itjo
nya Judiyqe twutz Dios tze'nku jun oyaj
tb'anilx wen, saqxix tu'n Xewb'aj Xjan.

¹⁷Ex nim nchin tzalaja tu'n waq'nb'i'n
ti'lj qMan Dios, noq tu'n Crist, a Jesús.

¹⁸Qu'n nlay chin yoli'n ti'lj juntl ti';
qala' noq ti'ljo ma tb'inche Crist, tu'n
waq'nb'i'n, kyu'n nyola ex nb'inchb'i'n,
tu'n kynimi'n nya Judiyqe. ¹⁹O kub'
nyek'i'n tipin qMan Dios kyu'n nim

techil ex nb'inchb'i'n tuk'a tmojb'il
Xewb'aj Xjan, tu'ntzin kyja kyka'ylajxjal
ti'lj. Ikytzi'n, ma japine nb'ajjo tyolajtz
Tb'anil Tqanil ti'lj Crist toj tnam
Jerusalén ex tzmax toj tx'otx' te Ilírico.
²⁰Qu'n kukx n-ok nq'o'n tilil, tu'n tq'met
Tb'anil Tqanil kolb'il ja' na'mtaq tb'ijte
tqanil tb'i Crist. Qu'n nky'e'y tu'n t-xi
nxikyb'i'n waq'i'n tib'aj taq'nb'in juntl.
²¹Qala', tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol
Dios:

Aye xjal, a na'm tpon tqanil kye,
kchi jawil ka'ylaj.

Exqetzi'n a na'm kyb'i'nte, k-elil
kyniky' te.ⁱ

**Nkub' t-ximin Pabl tu'n
t-xi' Rom ex España**

²²Tu'n jtz'o'nqintaqa tu'n aq'untl,
nti'taq jun tumil tze'n tten tu'n nxi'y
lol kye'y.^j ²³Me atzi'n ja'lin, ma japin
b'aj waq'i'n tzalu'n. Qu'n ojtqex tkub'lin
nximi'n tu'n npo'n q'olb'il kye'y. ²⁴Me
aj nxi'y España, chin ky'elixa q'olb'il
kye'y. Aj tb'aj jun jte' q'ij wu'n kyxola,
wajatla'y tu'n kymo'jin wuk'iy toj nb'e'y,
aj nxi'y tzma tzachi'n. ²⁵Me nej, ma
chinka toj Jerusalén tu'n t-xi wi'n jun
o'nb'il kye' nimil antza. ²⁶Qu'n aye
nimil toj tx'otx' te Macedonia ex Acay
o kub' kyb'isi'n tu'n tjaw chmet jun tal
oyaj, tu'n t-xi smet kye' erman tal yajqe
toj Jerusalén.^k ²⁷Ex kub' kyb'inchin
tuk'a tzaljb'il, ex axtaq jun tumiljo, qu'n
ikytzi'n tze'nqeku nimil aj Judiy, kub'
kysipin a at kye toj kynimb'il kyuk'a'
nya Judiyqe; exsin ikyxtzjo, il ti'lj tu'n
kyonin, aye' nya Judiyqe, kyuk'a' nimil
Judiy tuk'a at kye tzalu'n twutz tx'otx'.^l
²⁸Ex ajtzin tb'aj nsipinji'y oyaj lu'n kyxol,
b'e'xsin chin xela tzma España, ex kchin
ky'ela kyuk'iy, aj nxi'y. ²⁹Qu'n b'i'n wu'n,
aj npo'n kyuk'iy, chin ponb'ila tuk'a
t-xilin Tb'anil Tqanil, ex tuk'a tkyaqil
tky'iw'b'il Crist.

³⁰Werman, nchin kub'sin nwutza
kye'y toj tb'i qAjaw Jesucrist, ex tu'n
tq'uib'il qk'u'j tu'n Xewb'aj Xjan, tu'n

^e 15:9 2Sa. 22:50; Sal. 18:49. ^f 15:10 Deu. 32:43. ^g 15:11 Sal. 117:1. ^h 15:12 Is. 11:10. ⁱ 15:21 Is. 52:15.
^j 15:22 Ro. 1:13. ^k 15:26 1Co. 16:1-4. ^l 15:27 1Co. 9:11.

kymujb'inte kyib'a wuk'iy toj aq'untl, tu'n kynan Dios a wi'ja. ³¹Ex chi kub'sin kywutza te Dios, tu'n nkleta toj kyq'ob'jo xjal nya nimilqe, a ite' toj tx'otx' Judey. Qu'n ex atjo oyaj q'i'n wu'n, a tzaj kyq'o'n tu'n t-xi wi'n kye erman toj Jerusalén, noqxix tb'anilx tz'ele toj kywutz, ³²tu'ntzintla aj nkani'n kyuk'iy, chin kaninxita tuk'a tzaljb'il, tze'nku taj qMan Dios, ex tu'n tjaw wi'n wib'a junx kyuk'iy. ³³Noqit ax qMan Dios, a tAjaw tkyaqil nuk'b'il, ten junx kyuk'iy. Ikyxit tz'ele.

Aku Pabl nq'olb'in

16 ¹Kxel woqxeni'n erman Febe kye'y, a tok te mojlil toj Ttanim qMan Dios toj Cencrea. ²Kyk'mo'nxa ti'j tb'i qAjaw Jesús tze'nkux tumil kyxol erman toj nimb'il, ex kymojaxa tuk'a tkyaqiljo ti' taj, qu'n ti'j ila'ku o mojin, ex wuk'apekuy o mojine.

³K'a' chex kyq'olb'i'n Priscila ex Aquila, qu'n ayetzi'n wuk'ajil'y toj taq'in Crist, a Jesús.^m ⁴Nim siky'x kyu'n toj kychwinqil noq tu'n npaja; nya o'kqinx nchin q'o'n chjonte, qala' majqexjo, jni'qe erman nya Judiyqe. ⁵Ikyxjo kyq'olb'inqexji'y jni' Ttanim Dios ok kychmo'n kyib' toj tja Priscila ex Aquila. Ikyxjo te jun wuk'iy, a Epeneto, a tnejil nimil ti'j Crist toj tx'otx' te Asia, ex nimxix k'u'jlin wu'n. ⁶Kyq'olb'inxa Mariy, qu'n nimx o tz'aq'nin kyil'ja. ⁷Kyq'olb'inqexji'y nxjalila, a Andrónico exsin Junias, qu'n ayetzin wuk'ajil'y i ten toj tze; nimxix o tz'el kyqanil kyxol tsanjil qAjaw, ex ayexix nej i nimir nwutza. ⁸Kyq'olb'inxa Ampliato, jun wuk'iy k'u'jlinxix wu'n, qu'n nimilxix ti'j qAjaw. ⁹Kyq'olb'inxa Urbano, jun kuk'a toj taq'in Crist, ex te Estaquis, qu'n k'u'jlinxix wu'n. ¹⁰Kyq'olb'inxa Apeles, qu'n nimxix yek'b'il o kub' tq'o'n tojjo tnimb'il ti'j Crist, ex ikyxjo kye tb'aj Aristóbulo. ¹¹Kyq'olb'inxji'y nxjalila Herodión, ex kye jni'qe tzajnin ti'j tb'aj Narciso, qu'n ex nimilqe ti'j

qAjaw. ¹²Kyq'olb'inxa Trifena, Trifosa ex Pérsida, qu'n nchi aq'ninxix wen toj taq'in qAjaw. ¹³Kyq'o'nxa jun q'olb'il te Ruf,ⁿ qu'n tb'anil nimil te qAjaw, junx tuk'a tnana, qu'n te wey nyakuj nnani'y. ¹⁴Kyq'olb'inqexa Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, ex Hermas, junx kyuk'a kykyaqil nimil ite' kyuk'a. ¹⁵Ex ikyxjo kyq'olb'inxa Filólogo, Julia ex Nereo tuk'ax taneb' Olimpás, ex jni' kykyaqil nimil ite' kyuk'a.

¹⁶Kyq'olb'inx kyib'a kyxolili'y tuk'a tkyaqil kyanmi'n; kykyaqilxjo jni' Ttanim Crist tzalu'n nxi kyq'o'n jun q'olb'il kye'y.

¹⁷Erman, nchin kub'sin nwutza kye'y, tu'n kyok kyka'yinjil'y aye' nchi jyon tumil tu'n tel kypa'n kyib', qu'n noq jun tze nkub' kyq'o'n toj kyb'e'y tu'n kyja tolpa'ja ti'j. Nya wenjo ikyjo, qu'n nya iky kyeji'y xnaq'tzb'il o kyb'i. Kypamil kyib'a kyil'j, ¹⁸qu'n mi nchi ajb'in te qAjaw Jesucrist; qala' texjo kyachb'il nchi ajb'ine. Ex noq tu'n kyyol ponix wen, nchi kub' kysb'u'n tal xjal, a mi ojtziq'in kyu'n.

¹⁹Tkyaqilx b'ilte qa manyor nimilqi'y, ex tu'ntzin ikyjo tzunx nchin tzalajxa. Ex waja tu'n tkub' kyyek'inji'y kynab'la b'a'n, me nya te b'inchb'il te nya b'a'n, qala' te b'inchb'il te' tb'anil. ²⁰Ex axit Dios, a tAjaw nuk'b'il, k'wel q'onte tumil tu'n tkub' tz'aq tajaw il qu'n. Axit qAjaw Jesucrist kub' ky'iwlin kye'y.

²¹Jun q'olb'il kye'y tu'n Timotey, a wuk'iy aq'nil,^o ex kyu'n Lucio, Jasón ex Sosípater, aye' nxjalila. ²²Ayi'n Tercio nchin tz'ib'i'n ti'ljo u'j lu'n, ex kxel nsma'n jun q'olb'il kye'y toj tb'i qAjaw. ²³Jun q'olb'il tu'n Gay kye'y;^r loqin inti'n toj tja, qu'n q'o'nku tu'n, tu'n tajb'in te tkyaqil Ttanim qMan Dios. Ex ikyxjo tu'n erman Cuarto ex erman Erasto, a ajlal pwaq toj tnam.^q

²⁴Noqit a t-xtalb'il Jesucrist ten kyuk'iy kykyaqila. Ikyxitjo.^f

Jun nimsb'il te qMan Dios te b'ajsb'il u'j

²⁵Qnimsinks tb'i qMan Dios, qu'n o'kx aku kub' wa'b'in kye'y jikyinxix

^m 16:3 Ajo qya Priscila, Prisca juntl tb'i. Kyb'i. 18:2. ⁿ 16:13 Mr. 15:21. ^o 16:21 Kyb'i. 16:1. ^p 16:23 Kyb'i. 19:29; 1Co. 1:14. ^q 16:23 2Tim. 4:20. ^r 16:24 Nya toj tkyaqil Tu'jil Tyol qMan ja' ta'ye v. 24.

tojjo Tyol, a o b'aj nq'ma'n kye'y, ex tojjo xnaq'tzb'il ti'j qAjaw Jesucrist. Ex atzi'n lu'n ikyxjo tze'nku b'antlin ti'j tu'n Dios atxix ojtxe, te' na'mxtaq tkub' xkye tkyaqil. ²⁶Me atzi'n ja'lin o yek'it tu'n a kub' kytz'ib'in yolil Tyol Dios, ikyxjo tze'nku' tq'ma qMan. Atzin

b'antlin ti'j tu'n Dios, ewintaq, me atzi'n ja'lin o yek'ajtz toj tkyaqil twutz tx'otx', tu'ntzin t-xi kynimi'n, ex tu'n tkub' kynimi'n. ²⁷O'kx Diosjo junch'in b'ilte ex ojtzqilte tkyaqil. Ex nimxitjo tb'i te jun majx, noq tu'n qAjaw Jesucrist. Ikyxitjo.